

Štev. 5.

Na Dunaju, 15. marca 1899.

Letnik XII.

Propaganda protestantizma pa avstrijski Slovani.

Na Nemškem so bili shodi in razprave o propagandi protestantizma. Iz priobčenih razgovorov na shodih je razvidno, da so pruski pastori že pred dvema letoma sprožili misel, kakó naj bi se pričela agitacija za širjenje protestantizma med avstrijskimi Nemci. Schönerer in Wolf sta torej sporazumno z velikonemškimi agitatorji in pastori pričela agitacijo za protestantizem v Avstriji. »Proč od Rima!« ta klic ni vzrastel med nemškimi množicami, temveč najprej v Velikonemčiji, in avstrijski nemški irredentisti so le sredstvo za namen, vsaj na to stran. Poseben pastorski shod se je v Nemčiji izrekel, da je treba moralno in gmotno podpirati protestantsko propagando v našem cesarstvu. Protestantski »Gustav Adolf-Verein« se je izjavil v tem smislu, da sam neposredno ne bode podpiral propagande, da bi ne delal težav in sitnostij propagatorjem, pač pa hoče podpirati tiste nove protestante, ki si zasnujejo v Avstriji svoje občine.

Takó imajo propagatorji zagotovljeno, da dobé na razpolaganje pastorejv in denarja, kolikor jim bode potreba. Avstrijska vlada se je ovedela, da hodijo agitatorji iz Velikonemčije delovat za protestantizem med avstrijskimi Nemci, in naznanja, da je (uže!) 27. febr. t. l. dala potrebne ukaze, kakó naj polit. gosposke postopajo proti zvananjim propagandistom. Razni patrijotiški listi pa trdijo, da nasledkov teh ukazov ni videti nikjer. No, ukazi so na to stran došli prepozno; saj uže mesece in mesece bobnajo v Schönererjanskem taboru, ne da bi se jim bil skrivil niti jeden las. Zvananji agitatorji so uže opravili svoje delo, in domači izvršujejo, česar jim je še trebalo.

Za avstrijske Slované ni vse jedno, kakó se gibljejo Nemci, in ali ostanejo pri katoliški veri ali pa prestopijo k protestantizmu. Ko bi Slovani sami ne umeli svojih interesov za ta del, moglo jih je poučiti vedenje nemških strank in listov pred 10 leti, ko so Slované ovajali samo s pretvezami, torej brez vsake dejanske podlage.

Nemški listi so Slované na najvišjih mestih ovajali s panslavizmom in ortodoksizmom, in poslednji jim je veljal toliko kakor panslavizem ali panrusizem. Rimski privilegovani katoliki slovanske krvi so jim pri tem blagem delu pomagali. In kar se dostaje sedanjosti, niso nemški listi nič boljši, nego pred 10 leti. Še te dni je

glavni židovski listi v Avstriji skušal ovajati dalmatinske Slované, češ, da se jeden del vnehlje za pravoslavlje in da s tem deluje v smislu velikosrbske, zlasti tudi črnogorske ideje.

Nemške radikalne stranke ne delujejo le za Prusijo v smislu, da bi prišli avstrijski Nemci pod Velikonemčijo, temveč z vso silo tudi nato, da bi na prvem mestu Čehoslovane in Slovence spravili pod se ter takó Velikonemčiji po »nemških« tleh napravili pot do Adrije in odtod še dalje. Vsled tega dejanskega programa izpodkopujejo z največo doslednostjo vse, kar bi utrdilo te Slované in zapadne Slované v obče. Zato čujejo nad njimi in skušajo uničiti vsako pametno misel, ki bi se porodila med temi Slovani. Takih pametnih mislij se je med zapadnimi Slovani porodilo vsaj nekoliko, dasi so radi protiagitaciji, najbolj nemških, ostale do danes popolnoma bezplodne.

Jedna takih idej je, da bi zapadni Slovani dobili zopet cirilometodijsko cerkev, naj bi bila ta v uniji ali bez unije, in posebni razlogi so govorili za unijo, samó da bi Slovani dobili boljšo zaščito svoje narodnosti v cerkvi, nego jo imajo doslej.

Ta misel je bila celó katoliški cerkvi jako ugodna. Med avstro-ogerskimi Slovani je vendar mnogo protestantov, in primerno poučenje bi bilo dovedlo tudi te slovanske evangelijske v katoliško cerkev. Ta pridobitev bi ne bila majhna. Drug dobiček bi se bil pokazal v tem, da bi bili dobili slovanski unijati v Avstro-Ogerski več milijonov obrednih pristašev in bi s tem pridobili več zavest o važnosti svoje cerkve, v tem ko so sedaj v stalnem strahu, da jim poljski jezuitizem uniči staro cirilometodijsko cerkev. Še država bi imela s te strani znaten dobiček, ako je res, da se boji, da bi jej unijati ne prestopili k pravoslavju, proti kateremu se obračajo razni politiški sistemi naše monarhije.

Zapadni Slovani bi po nazorih slovanskih misliteljev dobili zaščito svoje narodnosti, in država, kolikor jej je do ohranjenja slovanskih narodov kot takih, bi imela jedno vliko skrb manj, ker bi se jej ne bi bilo treba bati, da jih pogoltne najprej germanska protestantska kultura in potem tudi pangermanska politika. Od panslavizma bi analogna bojazen bila neumestna; kajti panslavizem, kolikor bi utegnul oživeti, bi se pomiril, ko bi videl, da zapadne Slované štiti unija, torej v njej tisti grško-slovanski obred, kateri je v rabi tudi v pravoslavju.

Unija in pravoslavje bi mogla mirno živeti med seboj ali poleg sebe, ker, po besedah sedanjega papeža Leona XIII., ni med katoliško in pravoslavno cerkvijo nobene odločilne razlike. razun vprašanja o primatu. Ta razlika se je zmanjšala tudi na zunaj, ker je v uniji in pravoslavni cerkvi jeden in isti grški obred s slovanskim bogoslužnim jezikom.

Protestantizem pa se v mnogem oddaljuje od rimske cerkve, in s stališča te cerkve bi niti v najhujšem slučaju ne bila za njo toliko izguba, nego jo ima v slučaju, da njeni verniki prestopajo k protestantizmu.

Kljubu temu torej, da se kažejo katoliški cerkvi in naši monarhiji veliki dobički, ko bi zapadni Slovani dobili cirilometodijsko cerkev, so to misel zatirali ob začetku in pri koronini, in na to stran so bili delavni državniki ravno takó, kakor hierarhi katol. cerkve.

Zapadni Slovani so vpleteni dandanes v druga vprašanja in isti nimajo, časa da bi pomislili. kakó se slabša njih nacionalno položenoje tudi s propagando protestantizma med Nemci. Stvar je prav jasna. Naj si bode protestantizem razdejan kakor koli, toliko moči in formalnega prava kaže povsod, da si snuje *cerkvene* občine, okolo njih pa svoje šole.

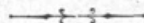
V cerkvi tem občinam ne molijo in ne propovedujejo v jezikih, neumevnih vernikom, temveč v domačem jeziku teh vernikov.

Tako se širijo in ščitijo protestantske nemške naselbine sredi kompaktnih mas drugih narodov. Kjer so ti narodi močni z veliko kulturo, jim te kolonije ne pridejo do živega. Kompaktne mase ostanejo narodne, kakor so bile, in le protestantske občine imajo dobiček, da si ščitijo svojo narodnost. Drugače pa je s protestantskimi *nemškimi* občinami med kompaktnim naseljenjem slovanskih *manjših* narodov, ki nimajo ne skupnega literaturnega jezika, kakor Nemci, in so brez vsake intenzivne, na znotraj krepke kulture. Na take majhne narode vpliva celó osamljena nemška protestantska naselbina, in narodnost slovanska v taki soseski se ne krepi, pač pa slabi, oziroma celó tuji.

Organizacija katoliške cerkve v pomešanih deželah ni slovanskim zapadnim Slovanom ugodna, in vidimo, da tem Slovanom kat. cerkev ne daje zaščite tam, kjer je slovanski element ali slab ali v manjšini. To vidimo n. pr. na Dunaju ali na Primorskem in drugod.

Ako bi prišlo res do tega, da bi se širil protestantizem med Nemci, torej tudi tam, kjer so doslej naseljeni in raztreseni kot katoliki pomnožila bi se dosedanja opasnost za narodnost slovanskih narodov. Ta opasnost daje misliti tudi Slovanom, in tudi ko bi dremali državniki, Slovani ne morejo gledati indiferentno na propagando nemškega protestantizma, ki je dandanes še v posebni milosti cesarja Viljema II in vseh njegovih državnikov. Ako se bode širil protestantizem, prisiljeni bodo zganuti se zapadni Slovani, da kaj stvoré v zaščito svoje narodnosti ob povečani opasnosti za njo. Avstrijski državniki sami bodo dolžni v interesu monarhije gledati, da dobé Slovani večo zaščito, nego jo imajo doslej, in če ne drugega, imeli bodo isti državniki jeden vzrok več, da izvrše nacionalno enakopravnost za vse, zlasti pa za šibke slovanske narode. Take zaščite pa ne dobé slovanski narodi s krpanjem pri reševanju jezikovnega vprašanja, temveč le v nacionalno-avtonomni organizaciji, ki podá tudi dovolj svobode za samodoločevanje v nacionalnih stvareh.

Propaganda nemškega protestantizma bi utegnula imeti za državo in njene slovanske narode celó dobre posledice, ako bi državniki umeli stvar, kakor jo je treba umeti; no Slovani niso takó srečni, da bi se zlo z jedne strani obrnulo njim v prid z druge strani. Zato pa so dolžni Slovani sami čuvati tudi nad najnovejšo propagando, ki kliče: „Proč od Rima!“

Nove namere o jezikovnem vprašanju.

Najprej je priobčil Berolinski list daljši članek, potem pa Praški nemški list krajšo vest o tem, kakó da hoče Thunova vlada zameniti sedaj veljavne Gautscheve naredbe, bodisi z novimi naredbami, bodisi z zakonom po § 14., ki bi se pozneje predložil državnemu zboru v potvrjenje. Misel novega načrta seza v smislu Gautschevih naredeb še dalje, nego poslednje. Princip deljenja ozemlja češkega kraljestva po narodnosti bi dobil še večo veljavo; Češka bi se razdelila na čisto nemško in čisto češko in pomešano ozemlje. V čisto nemškem in čisto češkem bi se poštevale tudi večé naselbine druge narodnosti, in pomešani kraji bi se skrčili na kar možno majhen prostor s tem, da bi se sedanji okrajji preosnovali takó, da bi deli jedne narodnosti prlpadali po možnosti istorodnemu naseljenju. Radi ločenja po narodnosti bi vlada zasnovala več okrožij po vsem Češkem. V čisto nemških ali čeških okrajjih bila bi vsa uprava na znotraj in na zvonaj nemška ali češka, v pomešanih okrajjih dvojezična, v krajih pa, kjer so le majhni odstotki naseljenja druge narodnosti, bi ti odstotki dobivali le na zvonaj rešitve v svojem jeziku, na znotraj pa bi bilo uradovanje v jeziku večine naseljenja. Neznatni odstotki, torej raztreseni naseljenci, bi dobivali rešitve le v jeziku kompaktnega naseljenja, torej v tujem jeziku.

Ako je taka namera resnična, bi Nemci dobili bistveno vse, kar zahtevajo za Češko. Premagani bi bili v tem pogledu le Čehi, ki so do Gautschevih naredeb trdovratno zahtevali enakopravnost obeh narodnostij po vsej Češki ne glede na to, koliko odstotkov jedne narodnosti prebiva v kakem kraju. Gautsch je napravil zagovozdo tem zahtevam, ker je v svojih naredbah začel razločevati pasove ozemlja.

Ako bi hoteli Čehi ostati dosledni, dolžni bi bili upreti se Gautchevim naredbam in še bolj načrtom, ki bi še v večí meri razdelili Češko po narodnosti. Ali takó ali takó! Kdo zmaga? To vprašanje prav za prav niti umestno ni več; kajti zmagali so načelno Nemci uže ob punktacijah, in dr. Kramář to, kar smo tudi mi od začetka naglašali, priznava bez ovinkov, da začetek deljenja po narodnosti se je stvoril n. pr. s tem, da se je razdelil dež. šolski in dež. kulturni svet na češko in nemško sekcijo. Ta akcija je bila prva, ki je porušila češki princip dvojezičnosti, in pomenja korak na poti k zatvorjenemu nemškemu ozemlju. Dr. Kramář se tudi takega deljenja in približanja k narodni avtonomiji čisto nič ne boji, samo da ostane politiška jednota neporušna, nerazdeljena. Politiška razdelba, kakoršno zahtevajo tudi Italijani na Tirolskem, bila bi pa po mislih dr. Kramářa in izvestno tudi mnogih državnikov velika nesreča za češki narod in za Avstrijo.

Ta bojazen je nekoliko opravičena; bistveno pa vendar ne. Ko bi prišlo do tega, da bi hotela Nemčija prisvojiti si „nemško zatvorjeno ozemlje“ na Češkem, ne omejila

bi se na isto ozemlje, temveč skušala bi pograbit celotno češko kraljestvo, kakor je bil Viljem I. uže leta 1866 zato, in ga je le Bismarck odvrnil od te namere. Nemčija ima v svojih načrtih Češko in vse južne dežele do Adrije, in vprašanje je le, kdaj se jej bi zdelo primerno, da bi izvršila svojo nakano.

Nemškim državnikom je bistveno vse jedno, ali se napravi na Češkem nemško zatvorjeno ozemlje ali ne. Ljubše bi jim bilo, da se zgodi, ker bi s pretvezo istotodnega naseljenja hlastnula v svoj čas po tem ozemlju; drugače pa bode čakala na take konstelacije, da bi dobila vso Češko in druge zemlje, čez katere vodi pot do Adrije.

Za Čeha in druge avstrijske Slovana pa je drugo vprašanje, kakó se morejo oteti pri vsakaterih političnih izpremembah. To vprašanje je najvažnejše od vseh drugih. Če bodo hodili dosedanja pota, je težavno proklovati ugodno bodočnost. Čehi uganjajo opasno politiko tudi pri reševanju jezikovnega vprašanja s tem, da skušajo narodno rešiti vsako peščico svojih ljudi. V tem sicer dobrem prizadevanju tiči hudo zlo. Do razdelitve po narodnosti vsaj za nacionalne potrebe mora v Avstriji priti takó ali takó, in pri tem ostane za bodočnost odločilno to, kar je danes kompaktno in kar možno skupno. To mora ostati deblo vsemu drugemu. S kompaktnim naseljenjem se dajo urediti meje in se morejo napraviti primerne zasnove v ohranjenju vsega nacionalnega debela. Raztresene večje ali manjše, krepkejše ali šibkejše naselbine jedne in iste narodnosti se dajo potem lažje ščititi; če ne drugače, po geslu: „Kakor meni ti, takó tebi jaz.“ Nemci avstrijski imajo naselbine med Slovani, in to v večji meri, nego Slovani med Nemci. Ako bi ne hoteli Nemci priznavati prav slovanskih manjšin, bi jim Slovani povračali mero za mero, in to bi Nemci občutili hujše, nego Slovani. In ako računijo Nemci, n. pr. na svoj protestantizem, ki jim s cerkveno avtonomijo ščiti tudi narodnost, je treba misliti, da ne bodo Slovani večno okorni, da si bodo znali pomagati sredi Nemcev z analognimi sredstvi. Saj imajo nekateri Slovani tudi svojo cerkev, ki zna ščititi narodnost vsaj v toliki meri, kakor protestantizem, in avstrijski Slovani imajo svoja zgodovinska prava do cirilometodijske cerkve, gotovo še v večji meri, nego Nemci do protestantske cerkve; tudi Slovani imajo svoj obred in bogoslužbeni jezik pri svojih bratih v jedni in isti naši monarhiji.

Slovanom se torej ni treba bati, da bi Nemci z njih manjšinami pometali, kakor hočejo pometati Schönererjanski irredentisti. Glavna zadača Slovanov in na prvem mestu Čehov ostane, da se pri reševanju narodnostnega ali, parcijalno, tudi samo jezikovnega vprašanja postavijo na stališče, da je treba isti princip, ki obvelja za Češko, izvesti tudi drugod, v vseh pomešanih deželah. Jedno dobro je uže v tem, da se dr. Škarda, dr. Kramář in drugi zaporedoma izjavljajo v tem smislu, da to, kar se izvede za Češko, je treba izvesti, vsaj analogno, tudi za Moravsko in Sileško.

Napaka pa je med Čehi v tem, da hočejo jezikovno vprašanje izvesti s kompetencijo dež. zborov. S tem postulatoma se bratijo s Poljaki, ravno toliko pa se oddaljujejo od Malorusov in Slovencev, da ne govorimo o drugih tostranskih Slovanih. Nemci hočejo, da se reši jezikovno vprašanje v državnem zboru; to je pri današnjih razmerah tudi pravilno, in bati se morejo tega stališča jedino — Poljaki. Radi tega pa vendar ne morejo ostali Slovani

dopuščati, da bi se pogubljali, in da bi radi tega trpeli tudi državni interesi.

Čehi se izjavljajo, da je potreba v vsaki deželi drugače rešiti jezikovno vprašanje. V tem nazoru je vključena fundamentalna napaka in kaže, da Čehi doslej niso nikdar razumeli, kaj prav za prav pomenja nacionalna avtonomija, dà, niti dovolj niso premišljevali, kakó je treba umeti in izvršiti prvi odstavek čl. XIX. državnih osnovnih zakonov.

Ta člen zagotavlja vsem narodom hranjenje in gojenje narodnosti in jezika. Ali je tu govor o kaki razliki, da naj se narodnostno in jezikovno vprašanje reši v tej deželi takó, v drugi pa drugače? Ali ni tu izrecno povedano, da *vsak narod*, torej *narod v skupnosti*, ima pravo, ohraniti se in razvijati se gledé na narodnost in jezik?

Celota vsakega naroda se mora poštovati po smislu čl. XIX. Ali se sme torej vprašanje tega člena reševati za češki narod samo na Češkem ali tu drugače in na Moravskem drugače in v Sileziji zopet drugače? Ne, ne in zopet ne! Ali govori čl. XIX. samo o jeziku? Kje ostaja torej narodnost? Ali ta ne potrebuje zaščite? Ali je z jezikom zadoščeno narodnosti in obstanku celotnega naroda? Zopet ne, ne in ne!

Kakó je torej treba razumeti 1. odstavek člena XIX.? Treba je dati vsakemu narodu juristiški organ, da ga bode zastopal v vseh narodnih in narodnokulturnih stvareh; ta še le ima pravo, kazati v vsaki dobi na razliko dežel in njihovih potreb v narodnem in jezikovnem pogledu.

Kdor po takem zahteva danes jedino urejenje jezikovnega vprašanja, ta prezira smisel čl. XIX. in si prisvaja oblast, katere nima od naroda. Kdor se omejuje zgolj na jezikovno vprašanje, jemlje narodom najvažnejše pravo, pravo samodoločevanja.

Pot, da se skuša rešiti samo jezikovno vprašanje, je načelno napačna, in vlada napravlja tu skok narodom na škodo. Vladna zadača je bila in ostaja do danes ta, da zasnuje načrt, kakó bi se vstvarili nacionalni zastopi za zgolj narodne stvari za vsak narod posebe, druge zadače vlada nima, in če si jo prisvaja, prisvaja si oblast, katera pripada takim nacionalnim juristiškim organom, na katere niti mislili niso doslej.

Če pa ostanejo Čehi na fundamentalno napačni poti, da se omejujejo le na jezikovno vprašanje, in to le za češke dežele, je treba, da se postavijo Malorusi in Slovenci po vobu ter zahtevajo, da se istočasno vsaj v istih skrčenih mejah analogno reši jezikovno vprašanje po vseh mešanih deželah.

Če Čehinoče jo rešiti pravilno sebe, morajo Malorusi in Slovenci poskušati, da se jezikovno vprašanje pravilno reši za Čeha, Maloruse, Slovence in pa Srbo-Hrvate. Čehi so na slabem, separatistiškem stališču; zato zmagujejo Nemci od etape do etape. Gautsch je s češkega stališča poslabšal Badenijeve naredbe; Thun hoče iti še jedno etapo dalje. Dobro! Malorusi, Slovenci in drugi zavedni Slovani pa naj idejo do tiste etape, ki jo kaže prva alineja čl. XIX. drž. osn. zakonov. Potem in le potem bomo pod streho in tudi pred viharjem Schönererjanske irredente, katera uspeva le radi napak od strani Slovanov in raznih vlad. Nemška irredenta se užene najhitreje in najradikalneje s pravilnim tolmačenjem čl. XIX. in s pravilno njegovo izvršbo. Ali se zganejo Malorusi in Slovenci v tu označenem smislu? Misleči Čehi, kakoršen je dr. Kramář, jim gotovo ne bodo nasprotni. Hie Rhodus, hic salta . . .

Vladna načela za Češko.

Kakor omenjamo v posebnem članku, sta dva nemška lista objavila nekaj analogen načrt, kakó misli Thunova vlada odstraniti jezikovni prepor na Češkem, in sicer s tem, da bi napravila nekaj jezikovnih pasov in radi teh zasnovala nova (9) okrožja za vso Češko. Nemška levica se je čutila zadeta, misleča, da vlada je napravila tak načrt na podstavi programa, obsežajočega nemške zahteve, in je v posebni izjavi izrekla sumničenje, čes, da je nekdo od nemške strani gr. Thunu ovadil in izdal ta program. Nato pa je poluradna »Wiener Abendpost« od 11. marca priobčila jako važno izjavo, katera zavrača nemško sumničenje ter povdarja, da grof Thun je bil dolgo časa načelnik političke uprave na Češkem, da je tedaj in do danes vestno opazoval mišljenje in zahtevanje obeh narodnih strank na Češkem, in poslednji čas je še poseben zanesljiv list na pol ovadil nemške zahteve, kakor jih danes postavlja opozicija, da je torej gr. Thun vsled vsega tega mogel izvesti in postaviti načela, kakó bi se uredilo jezikovno vprašanje na Češkem. Naj si bodo mnenja gledé formalnosti in taktike še toliko različna pri Čehih in Nemcih, vendar imajo nekaj skupnega, in to je jako važno.

Gledé na soglasjanje obeh narodnostij na Češkem pa se »Wiener Abendpost« izraža doslovno takó-le: »Za nepreporno sme dandanes pač veljati *pojem jednote koronovine* in — v pogledu na visoki kulturni razvitek obeh v deželi prebivajočih narodnostij — podstulat njunih *jednakih prav*; in da začne vsak poskus v odstranjenju nacionalnega spora pri *obeh teh aksiomih*, zato daje poročstvo politički značaj sedanje vlade. Negledé na stališče popolne enakopravnosti obeh deželnih jezikov, se principijalno tudi ne pobija več misel, da je *treba po možnosti poštovati dejanske razmere in potrebe*. K temu pripadata zlasti dva nad vse važna momenta: *z jedne strani dejstvo oblik kompaktnega naseljenja obeh narodnostij, z druge strani dejstva nacionalnih manjšin, živečih v diaspori*.

Potem resumuje list: Vlada ne pozna programa nemške opozicije; indiskrecija ne obtežuje nikogar. More pa se trditi, da Čehi, Nemci in vlada se ne razločujejo toliko v podstavah poskusa za rešenje, kolikor v vprašanju njih formulovanja. O vprašanju, ali naj se sporazumeti *obe stranki*, ali pa naj poseže vmes vlada, list noče soditi. Gotovo pa je to, da vsi ti, ki želé ozdravljenje notranjih razmer, ne pa naravnost nasprotnega, pripoznavajo neizogibno potrebo odstranjenja jezikovnega vprašanja, katero pohablja proizvodne ljudske sile.

Iz poslednjega odstavka je razvidno, da je vlade resna volja, napraviti konec burkam nemške opozicije, ako bi ostala trdovratno še sedaj, ko je očitno, da je vlada priblažila se nemškim zahtevam, in sicer celó principijalno toliko, da vidi sama opozicija v vladnih načelih svoj lasten program! Nemci so po vladni izjavi dosegli načelno vse, kar zahtevajo; ko bi ostali še nadalje trmasti, potem bi vlada utegnula sama izvršiti to, kar je toliko časa pripuščala strankam. Vlada bi potem v resnici s pomočjo § 14. izdala jezikovni zakon, kateri bi potem razpravljaj, oziroma izpremenil sam državni zbor. Radi tega sodijo v obče, da vlada bi kmalu po zaključenju deželnih zborov sezvala zopet državni zbor.

Za nas in v resnici za slovanske narode je pa najbolj važna navedena izjava vladnega lista, kolikor se dostaje izraženih načel, katera Thunova vlada smatra tudi *svojimi*.

Prva točka. Proti jednoti češkega kraljestva v resnici ni možno pričakovati ugovora, razun od nemške irredentente. Tudi nacionalna avtonomija se ne protivi temu postulat, ker dopušča deželno avtonomijo, torej tudi jednotno političko upravo in hoče dež. avtonomiji odvzeti le narodne in jezikovne stvari ter v smislu narodne samodoločbe razsojevati in razpolagati o njih.

Druga točka. Postulat jednakega prava Čehov in Nemcev na Češkem je takó pripoznan, da se mu ne dá ugovarjati. Vlada se mu uklanja, in tudi, to je uže nekaj, če gledamo na dejstva, katera do danes niso odgovarjala temu postulat. Dejstva kažejo na nejednako pravo tudi na Češkem, in ravno radi te nejednakosti je prepir na Češkem in drugod.

No dasi vlada priznava jednako pravo za Češko, odločno zavračamo pa njeno utemeljevanje o tem pravu: »W. Abendpost« namreč pripoznava postulat jednakega prava na Češkem le »*v pogledu (z ozirom) na visoki kulturni razvitek obeh v deželi prebivajočih narodnostij*«. Ta argument je z ustavno-pravnega stališča nepravilen, bezpotreben in gledé na stopinju razvitka češkega in drugih narodov po drugih deželah celó škodljiv. Jednako pravo so dolžni v Avstriji pripoznavati vsem narodom, naj si bodo na viši ali nižji stopinji kulturnega razvoja. Ustava ne pozna teh razlik in jamči ravno nasprotno: Ona daje jednako pravo, da bi se mogel vsak narod razvijati od najnižje do višjih stopinj. V tem velja svoboda, podeljena v ustavi, da tudi najšibkejša narodnost ima jednako pravo, vsled tega jednako svobodo do razvijanja, kakor tisti narodi, ki so bili ob podeljenju današnje ustave už. na višjih stopinjah kulturnega razvoja.

Čehi in vlada so se dali zavesti po argumentaciji nemške irredente, ki je začela razločevati narode po večji in manjši vrednosti. Pojem vrednosti pa ne spada v ustavo, in ga ni v njej. Naj se nemški ali drugorodni šovinisti bahajo, kakor hočejo s svojo »večo vrednostjo«; avstrijskim narodom, *kedar se sezivljajo na ustavna prava*, ni treba poštovati tega argumenta, temveč so dolžni oni in državniki zavračati ga kot protustaven sofizma.

Čehi torej in drugi Slovani ž njimi, ki so zastopani v avstr. drž. zboru, imajo z Nemci in vsemi drugimi narodi jednaka, popolnoma jednaka prava, najsi bode sedanja, prejšnja ali poznejša razlika kulturnega razvoja kakoršna koli med njimi.

Tretja točka. Vlada vidi v dejanskih razmerah in potrebah dejstvo, s katerim soglaša ona in obe narodnosti na Češkem. Dvoje je pri tem poštovati neizogibno potrebno: Oblike kompaktne naseljenja in nacionalne manjšine med temi oblikami. Tako poštevanje je v soglasju z zahtevami nacionalne avtonomije.

Proti temu ne moremo ugovarjati niti s stališča pravilnega tolmačenja čl. XIX. drž. osn. zakonov. Nasprotovati pa smo dolžni iz drugih vzrokov. Vlada se omejuje v svoji izjavi izrecno le na češko, in to ne zadoščuje niti za skupnost češkega naroda, prebivajočega na Moravskem in Sileškem, kaj-li še na Niževstrijskem. Ako hoče vlada pomiriti Čehe, dolžna je napraviti spravo vsaj po deželah češke korone, in ker se izjavlja, da se ne smejo prezirati manjšine, ne more to veljati le za Češko, temveč za Čehe v obče, torej tudi za češko manjšino na Niževstrijskem.

Kar pa velja za Čehe in Nemce, mora veljati tudi za druge narode. Kompaktne oblike naseljenja in nacionalne manjšine v diaspori so tudi po drugih deželah in med drugimi narodi: tudi tu je potrebna sprava, in ako smatrajo Nemci vseh tostranskih dežel interese na Češkem ali

tudi na pr. samo — v Celju skupnimi, je treba poštovati. da se tudi Slovani zavedo svoje solidarnosti povsod. kjer so interese ali druge slovanske narodnosti v opasnosti. Če vlada stvari vse, da bi pomirili Nemce na Češkem, je dolžna spraviti tudi druge narode, ki se boré proti večinam svojih nasprotnikov.

Napačno, pri korenini napačno je, da se trudi vlada mir napraviti zgolj na Češkem ali med Nemci in Čehi, ko velja ista ustava, in ko so analogne in še hujše razmere in še večje potrebe po drugih deželah, zlasti med Slovani, borečimi se z Nemci ali Italijani, da ne omenjamo napetih razmer med Poljaki in Malorusi.

Napaka je tudi, da hoče vlada ostati pri reševanju zgolj jezikovnega vprašanja, v tem ko čl. XIX. govori izrecno o narodnosti in jeziku. Ta napaka je obča, in jo zagrešajo narodi in vlade, a kljub temu ostaje ne le napaka, temveč nasproti Slovanom celó pregreha, ker jih spravlja ob najvažnejše narodno pravo, ob pravo samodoločevanja za narodnost in jezik.

Vlada se je v novi izjavi postavila na stališče, da je treba poštovati razmere in potrebe, in da to zadačo izvrši najprej sama, ako ne pride do sporazumljenja, v konkretnem slučaju med Čehi in Nemci. Prav za prav pa bi se moral izdati ali napraviti zakon, ki bi vstvaril za vsak narod posebne nacionalne zastope, kateri bi presojali razmere in potrebe ne le sedaj, temveč v vsej bodočnosti, kedar koli bi bila potreba.

Vstvarjanje pasov v kaki deželi ali okrožij bi pravilno ne pripadalo vladi, temveč njenim organom in jurističkim organom vsakega naroda v skupnosti. Vlade bi imela pri takem sodelovanju manj dela in odgovornosti.

Sicer pa ne preziramo, da v »Prager Tagblattu« po seben stavek članka, ki se je napisal v obližju vlade, povdarja izrecno, da, če se napravijo danes jezikovne meje, morejo se iste izpremeniti ali popraviti tekom časa. Ta svoboda za izpremembe mora ostati; a nikdar se ne bodo delali mejniki jezikovni takó pravilno kakor bi se delali s pomočjo nacionalnoavtonomnih organov pri soudeležbi vladnih pooblaščenec.

Kar se dostaja tega, ali naj se loti vlada namerjanega dela ob soudeležbi strank ali pa bez njih, soglašamo ob današnjih razmerah s tistimi, ki svetujejo vladi, da naj ona na izvrši, kar se jej zdi pravično. Nemške opoz. stranke so takó razposajene, da ž njimi bi vlada ne dosegla ničesar, in bi se le spravljal v opasnost za svoj obstanek.

Pok. Aleks. pl. Bach je bil celó v manj razburjenih časih okolo 1885 ali 1886 zato, da bi pravična vlada s primernim zakonom, tudi bez sodelovanja zakonodavnih zastopov, dala vsakemu narodu, kar mu gre, in takó v resnici pomirila narode, državo pa utrdila na znotraj.

Pravični načrti naj se izvedejo takó ali takó, dobé moralno podporo pri pravično mislečih narodih doma in zunaj cesarstva.

Thunova vlada le naj se pspne na dovolj visoke stališče nad plitvost strankarskega argumentovanja, pa se jej utegne posrečiti, da zasnuje boljše in obsežnejše načrte, nego se naznanjajo gledé na Češko. Ne le za Češko, in ne le v jezikovnem pogledu, temveč za vse pomešane dežele, prav za prav za vse narode je potreben zakon o narodnosti in jeziku za vsak narod. Ne stopinja razvoja kakega naroda, temveč ustavno jednako pravo govori za zakon, ki naj dobí veljavo za vse narode. Nevlada sama naj ne presojuje dejanskih razmer in potreb v kaki deželi, to delo pripada narodom in vladi skupno, a narodom je treba dati specifično

nacionalno zastopstvo za narodne in jezikovne stvari in po rebe. Vse druge je jednostransko in tudi pristransko, bez nadeje, da bi se dosegel zaželeni mir. Miru ne marajo le nasičeni in prenasíčeni oddelki hegemonistiških narodov; vsi drugi narodi in država pa potrebujejo miru, ki se vstvari s pravim izvršenjem nacionalnega in jezikovnega člena sedanje avstrijske ustave

Iz deželnih zborov.

Kranjski, 14. marca. Dež. glavar naznani, da je vsled dopisa min. preds. cesar voljan sprejeti deputacijo kranjskega dež. zbora, ki mu naj izroči prošnjo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

Nížeavstrijski deželni zbor je v svoji prvi seji z veliko večino sprejel predlog posl. dr. Lustkandla, s katerim se ugovarja uporabi § 14. »W. Abendpost« izjavlja, da taki sklepi ne spadajo v delokrog dež. zborov. To pravo bi imel dež. zbor le tedaj, ako bi zakon, uveljavljen s § 14., naravnost škodoval deželi v kakoršnem koli oziru. To pa se o dosedanji uporabi § 14. ne more trditi.

Češki. Namestnik dež. maršala češkega, dr. Werunsky, je odložil svoje dostojanstvo, ker niso vstopili v dež. zbor nemški poslanci.

Moravski dež. zbor 2. marca. Dr. Perek interpeluje o stanju pravne akcije, na katero zre z zanimanjem ves češki narod. Zakaj se doslej še ni sklicala odborova seja, in ali se bodo razprave pospeševale to iko, da se bo še v tem zasedanju poročalo pred zborom? — Bar. Chlumecský pravi, da je od dež. glavarja pooblaščen, da odgovori namesto odsotnega načelnika tega odseka. Da so se pričela pogajanja, je zasluga Nemcev, ki so prvi ponudili roko v spravo, dasi s tem izgubé svoje vplivno položenje in pridejo v manjšino. Pred vsem gre za preosnovno volilnega reda za dež. zbor in dež. zbornega reda. Predno se je dogovarjalo o tem, morali so člani odseka poznati zahteve čeških zastopnikov. Te so se razpravljale šele zadnje dni v decembru; njih formulacija je trajala skoro celó leto, in zato se ne more nič očitati Nemcem, ako tudi oni rabijo čas v to, da stavijo protipredloge, in sicer tako premišljene in dozorele, da vodijo do zjedinenja. Studije v odseku dokazujejo, kako pošteno hočejo Nemci doseči to, seveda pod uvetom, da politiška atmosfera v Avstriji v obče omogoči to tako težko pravno akcijo; kajti ako se povsod v Avstriji vodi narodnostni boj na življenje in smrt, je težko nadejati se, da se baš na Moravskem doseže sprava. — Dr. Perek zavrača očitane, da so Čehi prepozno stavili svoje predloge. Odsek se ni sklical od maja do decembra, torej ni bilo Čehom možno, da bi preje podali svoje nasvete.

V moravskem dež. zboru so 14. marca češki poslanci dosegli odklonjenje subvencije nemški obrtni šoli v Hohenstadtu. Obrtni in finančni odsek je predlagal za 1899: tri, za 1900: štiri in za 1901: pet tisoč gl.

Sileški. 14. marca. Takoj po otvoritvi dež. zbora je predlagal dr. Bukowski, da se jezikovne naredbe, ki so vsej deželi na kvar (?), prekličejo; pot naredeb opusti in po ustavnem potu z varovanjem jedinstva in bodočnosti države uredi jezikovno vprašanje na način, ki bo varoval mir v deželi. — Dr. Rochowanski nasvetuje, da dež. zbor protestuje proti zadnjim jezikovnim naredbam, ta protest se javi vladi in hrani v dež. arhivu. — Nemci so se pri-toževali o krivicah, ki se jim godé, slovanski poslanci pa so se protivilni tem predlogom. Nujnost se je sprejela z dvetretjinsko večino ter takoj pričela o njih razprava, za kateri čas so slovan. poslanci ostavili dvorano. — Na to se je sprejel predlog dr. Rochowanskega soglasno. Slovan. poslanci so se vrnili v zbornico. — Türk je na to predlagal, naj se pozove vlada, da prekličé vse jezikovne na-

redbe za Češko, Moravsko in Silezijo, da odstrani vse češke in poljske uradnike iz nemških krajev, da na vseh javnih poslopih v nemških krajih napravi le nemške napise in da skrbi za to, da pridejo v nemške kraje nemški duhovniki; nadalje naj konča nezakonito vladanje § 14. Predlaga tudi, da se češka gimnazija premesti iz Opave. Seveda vse to radi ljubeza »miru.«

Gališki 2. marca. Barwinski utemelji predlog, da se polagoma osnuje dekliška šola z maloruskim naučnim jezikom v Levovu. — Posl. Styła nasvetuje povišanje deželne dotacije za zgradbe ljudskih šol v kmečkih občinah na 200.000 gld. Predlogi se izročé budget. odseku.

6. marca. Povodom šolske debate je izjavil podpreds. dež. šolskega sveta, dr. Bobrzinski, da je šolskemu совету načelo, da se jednako ozira na obe narodnosti, zlasti ker gre jedino le za prosveto. V interesu maloruskih učit. kandidatov so se pretvorile štiri pripravnice v dvojezične in se je ustanovilo 5 dvojezičnih na novo. Celo v zapadni Galiciji se je vvel maloruski jezik kot obvezni poučni predmet. Gledé manjšinskih šol prepušča dež. šolski svet inicijativo, o poučnem jeziku povsem občinam.

Dalmatinski dež. zbor 3. marca. Ker je v neki razpravi bil priložen aktom nemški dopis dež. predsedništva na dež. nadsodišče in nemški odlok justič. min., — je Klaič imenom hrv. narod. kluba označil uporabo nemščine v uradovanju z dež. uradi v Dalmaciji kot nedopustno in predlagal, da se radi tega vladi izrazi obžalovanje. Dež. preds. nam. Pavič pravi, da je ta dopis došel v notranjem uradovanju, in je torej stvar eksekutive. Tu velja nemščina; da se ni pridejal, kakor sicer vedno, hrvatski prevod, je pomota. — Bianchini pravi, da vlada širi nemščino v uradih v obče, zlasti pa v političkih in justičnih, ter predlaga, da se stvar vrne odseku, ki naj od vlade zahteva akte v hrv. jeziku. — Srb Baljak graja postopanje vlade, ki hoče nemščino uveljaviti kot državni jezik, ker upravne oblasti ne dopisujejo le med seboj, temveč tudi z drugimi uradi v nemščini. — Milič je zato, da se vladi izrazi obžalovanje, a protivi se Baljaku, da bi vlada hotela v Dalmacijo v urade vvesti nemščina. — Klaičev predlog se sprejme soglasno.

7. marca. V gen. debati o prorač. dež. kult. fonda sta Trumbić in Bianchini označila delovanje vlade na tem polju kot nezadostno. — Trojanović je izrazil vladi svoje polno nezaupanje in označil izvestja vlad. referenta o napredku kmetijstva kot običajno laž. — Zore je spominjal potrebo o vvedbi in razširjenju pouka o kmetijstvu na učit. pripravnicah. Ziliotto je želel zlasti boljše železniške zveze. — V večerni seji je bil nasovet Italijana Ziliotta o zakoniti uredbi odnošajev med posestniki in koloni odklonjen. Peričev predlog, da se pridobi še 1.600.000 gld. drž. podpore, se je sprejel.

13. marca. Cingria nasvetuje, da se vladi javi želja, naj vvede pri vseh finančnih, sodnijskih in upravnih uradih v Dalmaciji hrvaščino kot uradni jezik. Bianchini nasvetuje, da se v odgovoru na cesarjevo pismo vladi javi želja zveze Dalmacije s Hrvatsko in Slavonijo.

Poročila.

Schönerer je na shodu v Gastorfu 17. feb. podal zanimive izjave. Pred vsem se mora zahtevati izločitev Galicije, odločitev Galicije od avstr. dežel. Zloraba besede o slogi je zakrivila mnogotero zlo, in tudi sedanje položenje. Pod slogom ne razumevajo drugega, nego bezobzirno strankarsko gospodarstvo. (On to uže vé od samega sebe.) Ona ne sme služiti v pretvezo novi taktiki. Nemci morajo biti složni v narodnostnem pogledu. Liberalci pa hočejo le slogom nekih nemških krogov, da ojačijo s tem svoje strankarske namene. Nemški radikalci se z ozirom na svoj program ne morejo udeležiti podatka skupnih nemških zahtev.

— Umevno je, da je zahteval tudi preklic jezikovnih naredb in se navduševal za agitacijo proti Rimu.

Odposlanci volitev delniško-čabarskega okraja so izročili 22. feb. dež. posl. dr. Davidu Starčeviću nezaupnico ter rekli: »Ako imate kaj časti, veste, kaj imate storiti. Mi pričakujemo, da vrnete mandat v roke onih, ki so Vam ga izročili.« Starčević jim je odgovoril, da mu je ljubo, da so mu donesli nezaupnico. Hrvatski narod jo je uže dal prvemu svojemu sinu, sedaj je vrsta na njem. Odgovori jim pismeno. Mandata ne položi, ker nima lista, v katerem bi se branil, in torej mora to storiti v saboru. — Odposlanci so ga spominjali na obljubo, da hoče izpolniti vsako njih zahtevo; spominjali na to, da ga so volili kot člana stranke prava, kateri se je izneveril; na kar je odvrnil, da ni pristopil Frankovi stranki.

Posl. dr. Fort je 26. feb. v Blatni na volilnem shodu (povodom dopolnilne volitve v dež. zbor) govoril o potrebi jednotne polit. organizacije češkega naroda. Državnopravni program ostane poslancem vodilo. Najsrajnjsi radikalec ali oportunist bi ne mogel pri te razmerah ravnati drugače. Kako se boj skonča, o tem ne odloča pravo, temveč moč in veljava. Poleg fizične je tudi duševna moč. Da to izobrazimo vedno bolj, in da nasprotnika oslabimo vedno bolj, nam mora biti cilj. Priti mora do konsolidacije močne Avstrije, ki se opira na zadovoljne slovanske narode, ali pa do razpada. Ako se pojavljajo napake, mora si vsak rodoljub prizadevati, da nastopi v organizovan celoti zboljšanje, ne pa, da se uničuje sloga.

V nemškem drž. zboru se je pritožil poslanec Haase tem, da je nemški konzul v Pragi obiskal češki ples. Drž. sekretar Bülow je odgovoril, da mora nemški konzul v Pragi postopati previdno, ker mora čuvati nemške interese ter varovati nemško narodnostno čustvo, a vendar ne sme obutiti misli, da se udeležuje tamošnjih notranjih preprirov. Konzul se v tem tudi ni pregrešil. Sporočil je o tem plesu, inda ga radi tega napadajo nekateri listi. Plesase je udeležil na vabilo prirejevalnega odbora, to tem bolj, ker je obiskal vsaj 8—10 enakih, nemško-nacionalnim namenom služečih prireditelj, ne da bi se nad tem spodbikali Čehi.

V Spodnji Haidi v kapliškem okraju se je na volilnem shodu, katerega se je udeležil tudi dr. Gessmann, tožilo, da nemški dež. posl. s Češkega s svojo odsotnostjo morda povzroči težko škodo nem. prebivalstvu. Sklenuli so resolucijo, da se ne strinjajo z obstrukcijo, ker ona ni pospeševala interesov nemškega naroda, pač pa zabranila toliko potrebne gospodarske reforme.

V Iglavi je govoril dr. Gross 1. marca o polit. situaciji, seveda tožil o zatiranju nemstva in slavizaciji. O spravi misli, da jo hočejo Čehi uporabljati le v sredstvo, da si z njo zasigurajo svoj plen. Formulacija skupnih zahtev Nemcev naj torej ne služi v podstavo za pravno akcijo; one naj le dokažejo, da Nemci vedo, kaj hočejo, in naj bodo vez posamičnim nemškim strankam.

V Levovu zboruje pod preds. dež. maršala grofa St. Badenija enketa za zboljšanje gmotnega stanja galiških ljudskih učiteljev.

V Nov. Benateku je 26. feb. zagovarjal dr. Herold delovanje čeških drž. posl. Sedanja njih politika je potrebna, da se z njo prisili vlada, da respektuje voljo češkega naroda. Ker je nemška obstrukcija privedla do vladanja s § 14., mora vlada energično postopati proti obstrukciji, da jo prisili, da zapusti svoje stališče — ali pa jo pomiriti. Poskus pomirjenja se je ponesrečil, torej se mora odločiti za preosnovo ustave in preložiti težišče v deželne zbore. Češki poslanci morajo tako postopati, da si ne pridobé le zaveznikov, temveč tudi najmočnejše faktorje. Ako se odloči proti nam, vemo, kaj imamo storiti; nikomur ni treba, da nas sili v opozicijo. Da bi pa narod iz lastne volje privedli v to, bilo bi izdajstvo.

Manifestacijski shod češkega učiteljstva je bil 5. marca v Plznu. Izjavili so: 1. ker se narodnost najbolj utvrdi z izomiko, in ker morajo učitelji dopolnjevati svojo izobrazbo

z velikimi žrtvami, zahtevajo, da se osnujejo za učiteljsko izobražbo jednote, času primerno osnovane srednje šole, za posebno strokovno izobražbo naj se skrbi po vseučiliščih. 2. v interesu naroda je, da se zboljša gmotno stanje učitelstva. Dosedanja zastarela disciplinarna preiskava naj se preosnuje. Verski pouk naj se podeli le duhovniku ali le učitelju, ne pa, da bi oba skrbela zanj (vsak po dve uri).

Na Dunaju je bil 5. marca shod nižavstr. kmetovalcev, ki so zahtevali 7 letno šolsko dolžnost ter se dogovarjali o zadružni organizaciji. — Poleg kmetovalcev so bili prisotni vsi kršč. soc., dež. in drž. posl.

Osrednje predsedništvo Gustav-Adolfovega društva je razposlalo svojim podružnicam okrožnico povodom gibanja za prestop k protestantizmu v Avstriji. Ono ne bo aktivno posezalo v to gibanje, a samo ob sebi je umevno, da mu je dolžnost, da podpira novo ustanovljene občine in one stare, katerim nedostaja moči za pomnoženo delovanje. — Zato je občina v Teplicah in novoustanovljena v Radgoni na Štaj. dobila podporo. — Ta izjava bode le spodbujala k prestopu.

Polit. dr. »Edinost« je priredilo 26. feb. javen shod v Šmarjah na Pomjanščini. S tem je segla sloven. stranka v volilno borbo za obč. zastop novima občinama Marezige in Pomjan. Shoda se je udeležilo nad 400 kmetov. Preds. Mandič je razjasnil namen shoda. Opisoval je, kako je ital. stranka svoj čas snovala velike občine, v nadeji, da laška mesteca toliko vplivajo nanje, da se poitalijančijo hrv. in slov. vasi. Kjer pa se je ljudstvo začelo zavedati, je pričela občine zopet deliti. Tako se je tudi zgodilo z obč. no Pomjan. — Župnik Tomšič je dokazoval, da Lahi vse obečajo pred volitvijo, po nji ne izpolnijo ničesar. Dekan Ladovac je dokazoval potrebo sloge. — Dr. Trinajstić je nato poročal o zadnjem zasedanju dež. zbora, kjer je prava borba za življenje. Opisuje napade na slovanske poslance. Bartolijev predlog, da se razglasi ital. jednim razpravnim jezikom, je povzročil abstinencijo. Omenja, kako so se zaman trudili posl. za ljudski blagor. Volilci so prijavi razne želje in sprejeli resolucijo, da se vlada pozivlje, da namešča v večinioma slovenskih krajih le take uradnike, ki so slovenščine povsem zmožni.

Makedonski osrednji komitet je hotel zastopnikom velemočij v Sofiji in Carigradu izročiti spomenico, a ti so zavrnili njen sprejem. Sedaj priobčujejo Belgrajski listi to spomenico. Spominja se vednih krutostij mohamedanov nad kristjani, pravi, da se sultanove obljube o reformah in ščičenju kristjanov ne uresničujejo nikdar, in kaže na Kreto kot dokaz, da se morejo reforme v turških provincijah vvesti le posredovanjem evropskih velemočij. Ako le nočejo posredovati v ta namen, se ne sme nikdor čuditi, da posežejo kristjani v svojem obupu po skrajnih pripomočkih.

Načelnik katol. ljudske stranke dr. Kathrein se je v Tridentu dogovarjal z vodjami ital. stranke radi njih vstopa v tirolski dež. zbor. Ital. zahtevajo administrativno ločitev severne in južne Tirolske. Salvadori je 23. nov. 1898 izročil grofu Thunu spomenico. Ta zahteva tudi pomnožitev ital. posl. in uveljavljenje narodnostnih kurij, nemške in laške.

Bivši finančni ravnatelj v Trstu, dvorni svetnik dr. Schuster, ki je bil zgodaj umirovljen, je sedaj izdal knjigo o avstr. obligacijskem pravu, katero posvečuje svojim bivšim uradnikom, ki so se z njim borili za to, »da ne premaga dostikrat mogočno varovana dobičkoželjnost veličestva zakonov.« Tega pri njih niso zmogle grožnje niti od takih strani, kjer je bila moč, da jih izvede. To uradništvo ne pospešuje krivičnega jednega dela prebivalstva in ne žali nikogar, z namenom delati neslogo med, prebivalstvom ter to umetno nejedinstvo izkoriščati.

»Evangelischer Bund« je imel v Berlinu shod, kjer se je razpravljalo o gibanju za protestantizem v Avstriji. Župnik dr. Bräunlich je dokazoval, da je pred protireformacijo bilo v Avstriji ²⁹/₃₀ preb. protestantsko, sedaj le $3 = \frac{1}{11}$. A v kratkem se »z elementarno silo« pojavi prestop ogromnih množic v protestantizem. — Nemci morajo Avstrijcem

pri tem pomagati, saj tako delujejo v smislu cesarja Viljema II., ki je rekel: »Moje najvišje prizadevanje gre za tem, da se odstrani vse, kar razdružuje veliki nemški narod.« — Dr. Witte, prof. v Schulpforti, je rekel, da se je 1897 prvič zvedelo za to gibanje. V decembru 1897 je na to sklical shod avstr. protest. duhovnikov in učiteljev v Draždane. — Avstr. bratom ne smemo delati težko na političnem polju. Omejimo se na to, da pomagamo oposamičnim občinam. Samo to nas vodi do cilja. Treba je, da se osnujejo središča. Doslej imamo 18 mladih duhovnikov, a več kot 18 mest je v Avstriji, ki rabijo takih delavcev. Strahlendorf je omenjal, da bi protestantizem uspeval zlasti v čeških okrajih, ako bi se ne naglašalo preveč narodnostno vprašanje. Povdarjalo se je, da se cerkvena protest. uprava na Avstr. sicer — ker je c. k. urad — ne kaže preveč prijazno temu prizadevanju, a to ne sme biti nikak zadržek za agitacijo. Konečno se je nabiralo sredstev zanj in nabralo 1200 marek.

Drž. posl. dr. Foit je v polit. in gospodarskem klubu v Pragi volilcem razlagal sedanje položanje. On je jako pesimističen glede na bližnjo bodočnost, ker visi krogi niso še prišli do spoznanja, v kaki opasnosti je Avstrija nasproti Nemčiji. Stvari se pa vedno bolj zapletajo, takó da bode treba presekati gordiški voz; vprašanje je le, kdo napravi poprej red v Avstriji, ali Hohenzollernski ali pa Habsburški meč. V prošlem stoletju se je prvičkrat sprožila misel za razdeljenje Avstrije, in Friderik II. je napravil prvi poskus proti Mariji Tereziji. Dandanes pa je na stotisoče načrtov razširjenih in razdeljenih v Nemčiji in po severni Češki. Predno pa pride do odločitve, nastopijo še hudi, hujši časi tudi za češki narod. Badeni je odstopil, ker so se uklonili nemški obstruciji; Gautsch se je uže približal nemškim zahtevam, in, če je res, hoče se približati v še večji meri tudi gr. Thun. Ta pa ni tak državnik, da bi napravil zopet red v Avstriji, in njemu so poleg tega tudi vezane roke, da ne more postopati niti po svojem spoznanju. Namere Thunove bi povzročile boj med Cehi proti vladi; kajti načrt Thunov bi ne podelil prave enakopravnosti, Nemci bi bili na dobičku, in kljubu reprociteti na Češkem ostala bi še vedno nemška tretja instancija, ki je na Dunaju. Če se zares kaj ukrene proti češkemu narodu, bodisi, da se udá gr. Thun, ali pa da pride druga vlada za njim, potem bode konec tudi sedanji večini. Poljaki stopijo v drugo večino; oni so nedosledni; dosledni so le v svojem cilju, da bi zadobili zopet poprejšnjo Poljsko. Tudi govornik veruje v to misel, no seveda v daljši bodočnosti. S Poljaki so se pa zvezali Mladočehi, ker so bili pri sedanjih okolnostih zanesljivi; Cehi bi v takem položaju jednako postopali. — Naj pa Nemcem delajo še tolike koncesije k hegemoniji, pomirijo se ne, ker so uže razvajeni, in njih napuh bi le rastel. Cehi bi se mogli pogoditi z Nemci, toda le pod 3. uslovji. Prvič, da se ločijo Avstriji verni Nemci od nemških irredentistov; drugič, da se Nemci zadovolje z enakopravnostjo in prenehajo s hegemonijo; vsled tega bi se izključil centralizem in bi se kot 3. uslovje moral ustrojiti federalizem. Takih federal. programov je mnogo, kakor so jih izdelali n. pr. Andrich, Mühlfeld, Eötvös. Stvar ni utopična. Švica nam je blizu. A zato bi bil potreben državnik, ki bi dobil potrebno moč za izvedenje svojega programa.

No kljubu vsemu temu, mogli bi se rešiti od potopa v velikonemškem morju. Ko dozore stvari, pridejo tudi Madjari do drugega spoznanja; saj sami zase ne morejo vzdržati se. Iz istega vzroka bi se Cehom pridružili tudi Poljaki. V kritični dobi bi pritrdili potrebnemu preustrojenju tudi tisti krogi, ki predstavljajo stoletja državno moč Avstrije. Taka organizacija bi se le dala čutiti vsakemu narodu, da je doma. Tudi ostala Evropa bi ne gledala mirno, da bi Germanija prodrla do Adrije. Ko bi pa Nemčija zavedla Rusijo takó, da bi imela opraviti drugod (Na to misli tudi; vide Turčija pa cesar Viljem II. Op. ur.), in ko bi bila Francija onemogla, potem bi se Nemčiji utegnile posrečiti namere, katere kaže avstr. nemška irredenta. Nas (Cehi) pa nemški želoec ne prebavi več. No treba je v sedanji krizi

vsakomur izpolnjevati verno svojo dolžnost. — Vollci so izrekli Fortu in češki delegaciji zaupanje.

V madjarski zbornici poslancev je 8. marca Geza Polonyj bez ovinkov odkril, kar je od začetka znano vsemu političnemu svetu. Ugovarjal je, da bi se smelo v tostranski polovini vladati »za silo« s § 14. ter pristavil: »in mi pomagamo nezakoniti vladi v Avstriji, katera se očitno obrača proti hegemoniji Nemcev. Tudi s stališča Madjarstva je treba jako pomisliti, ali moreta ogerski narod in ogerska vlada gledati mirno na delo, ki se izvršuje tam, da pospešuje hegemonijo slovanskega elementa ob popolnem potlačevanju Nemštva. Treba se je spomniti Deakovske tradicije, katere podstava je v tem, da se ustavnost na Ogorskem opira na popolno ustavnost v Avstriji, in da naj se s hegemonijo Nemcev tam vstvari trajno stanje.«

In ti ljudje se štejejo lojalnimi zaščitniki dinastije in cesarstva! No dejstva govoré takó, kakor govoré oni z besedo. In poljsko plemstvo podpira duvalizem, ker hoče samo pridržati hegemonijo v Galiciji.

Kreetsko sobranje obravnava o osnovi deželne ustave. Vlada dobi ime kneza kreetskega; on sme z dovoljenjem ministrov razglasiti obsedno stanje za ves otok ali le posamične dele; on imenuje uradnike, potrjuje mitropolita in biskupa. Na leto dobiva 200.000 frankov. — Pravo glasovanja je obče; kdor je oženjen in ima tri otroke, ima dva glasa. — Imuniteta poslancev traje samo za dobo zasedanja, kar je po dva meseca vsako drugo leto. Dnevnice se izplačujejo za čas zborničnih sej, po 10 frankov. — Uradni in službeni jezik je grški. — Ustav se more premeniti, ako dvetretjinska večina v teku dveh zasedanj zahteva premembo dotičnega zakona.

Proklamacija »revolucionarnega armenskega združenja« se je iz Geneve doposlala vevlastim, ki so podpisale Berolinsko pogodbo. Sklicuje se na Krečane, kjer je narodnostna navdušenost pripomogla k zmagi pravičnosti, kljub temu, da so se vlasti toliko časa protivile temu. Ta ponesrečena, cincajoča politika naj se uvažuje. Armenska kriza je neizogibna posledica anarhističnih odnošajev in podjarmljenja narodov po trinoštvu Turčije. Potrpežljivost je došla do skrajnosti. Nad 100.000 členov, 50.000 sirot in trupla 300.000 mučenikov govori za pravo armenske stvari. Potoki krvi niso mogli udušiti domoljubnega gibanja.

Iz novin.

»Novosti« pišejo o maked. vprašanju, da je njegova nevarnost zavisna od postopanja Turčije. Rekla je, da odpošlje tje komisijo, ki se naj obvesti o stanju, in nasvetuje reforme. Namesto tega je poslala tje vojake. Makedonci pa v istini potrebujejo reforme, in te mora provesti Turčija s pripomočjo vevlastij, ker imajo svoje interese na tem, da ne nastanejo na Balkanu komplikacije.

Kakor javlja »Temps« iz Belgrada, je nemški poslanik bar. Becker pri francos. posl. Marchandu protestoval proti novemu posojilu srbske vlade in oškodovanju starih upnikov. To je tem važnejše; ko je ta diplomat velik prijatelj Milanov.

Carigradske »Vesti« javljajo, da bolgarsko ministerstvo Grekovo ni odobrilo posojila 290 milj. frankov, katero je najelo Stojlovo min. v to, da se poravnajo bolg. dolgovi in završe vstoečne železnice. Vlada je stopila v dogovor z drugimi financ. silami, ki ji obetajo ugodnejša uslovja. Sultanov »veto« proti temu dolgu — pravi sofijski dopisnik »Novosti« — je iznenadil nemške pooblaščenice. Vendar se nadejajo, da jim po bajramu ugodí ter jim izroči Bolgarijo v roke. Tolažijo se s tem, da sicer pride bankerot.

Drž. pravnik v Ljubnu, dr. Goriupp, je po poročilu »Grazer Tagb.« pri kazenski obravnavi pri okrož. sodišču proti Slovencu s Spodnjega Štajerskega rekel, »da noče

v obče govoriti o ljudskem značaju tistih, katerim pripada obtoženec (t. j. Slovencev), »ali kdor čita poročila izpred sodišča, ta vidi, da ti ljudje vedno tajé, da skesanega priznanja, kakor na Gorenjem in Srednjem Štajerskem, ne poznajo.« — »Slov. Narod« terja, da se zahteva zadostilo za to uradno žaljenje vsega sloven. naroda na Spodnjem Štajerskem. No, vajeni smo že tako tega, da se nam od vseh strani pljuje v obraz, da res ne verujemo na zadostilo — ker nimamo mož, ki bi izposlovali to.

Bolgarske uradne novine zavračajo glasove, da se je Bolgarija zavezala Avstriji in Rusiji za slučaj zapletkov v Makedoniji. Bolgarija je odgovorna le za mir v lastni deželi, za mir v Maked. pa Turčija. Seveda je bolgarski element v Makedoniji tako močen, da ga ne morejo udušiti nobene sile.

»Ostd. R.« radostno poroča, da so došli k naboru v Marijinih kopelih novaki odličeni s plavicami in velikonemškimi trakovi ter po mestu prepevali »Die Wacht am Rhein«. Kaznovali jih pa niso, kakor so češke rezerviste radi besedice.

Nemški listi se zvijajo s plitvimi izgovori, ker ne morejo pobiti načrta gr. Thuna, ki ga je zasnoval Nemcem na korist. »N. Fr. Pr.« pravi, da združeni Nemci zasnujejo sedaj program; »ta bode podstava zaželenemu miru, ne pa naredba ministerstva«. § 14. je skrhano orodje.

Nemška »Nat. Ztg.« pa priznava vrednost Thunovega načrta za Nemce in očita nemškim strankarskim listom farizejstvo, ker prezirajo to ugodnost in se delajo, kakor da bi jim šlo le za novo vlado.

Čudna vest se raznaša, čes, da Vatikan deluje sedaj proti avstrijskim Slovanom, zlasti pa proti Čehom. Ta bi bila lepa, da bi se Vatikan potezal ravno sedaj za tiste avstr. Nemce, ki delujejo za protestantizem, proti dinastiji in Slovanom.

»Die Information« ima od konservativne strani dopis, ki dokazuje, da ves vladin trud, pridobiti nemško opozicijo, ostane bezuspešen, dokler se ne premagajo tisti, ki »živé od narodne vojne«. Tu je Rhodus...

V istem listu pravi madjarski politik, da v Avstriji ne pride do ustavnega delovanja, torej da se bodo Madjari držali Szellove formule gledé pogodbe, in če je ne sprejme Thunova vlada, stvari to pa njegova — naslednica.

Српске народне пјесме (женске).

из непечатане збирке В Радојевића.

6.

О ружице мали Цариграде,
Диван бјеше док мали бијаше.
Проза те се проћи не могаше
Од момака и од ђевојака...
Млади момци — млади гарофали,
А ђевојке — румене ружице,
Удовице — у плотине типе,
А удовци — грожђе позобино.

ПЈЕСМА МЛАДОМ НАРАШТАЈУ.

Коло, коло, млади момци!
Кој нијесмо у бој били,
Научимо стари занат
Од очева наши' мили.

Испуњајмо аманете,
Са примјером праједова,

Покажимо, да смо и ми
Српско јато соколова.

Већ је дошло оно доба,
Да тражимо што је наше;
Да се браћом загрлимо
И куцнемо рујне чаше.

Двадест љета преминуше,
Од кад наше горе муче.
И јатаган зажелио
Из корица да с' извуче.

Коло. коло. млади момци,
Кој' нијесмо у бој били;
Научимо стари занат
Од очева' наших мили.

Шалета Прелов,
потомак Срдара Бутура.

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто уменъ —.

1. Ино́й¹⁾ че́стенъ²⁾ то́лько³⁾ потому́, что⁴⁾ е́му
не достае́тъ⁵⁾ рѣши́мости⁶⁾ сдѣ́латься⁷⁾ плу́томъ.⁸⁾

A. B. Никитѣнко.³⁹⁾

2. А по моему́ мнѣ́нію то́лько на и́стинѣ и
пра́вдѣ⁹⁾ основа́тъ мо́жно споко́йствіе себѣ и други́мъ.

Митроп. Филаретъ.³⁹⁾

3. Доброта́ залѣ́чиваетъ¹⁰⁾ ве́д раны, наноси́мыя
поро́ками.¹¹⁾ она́ уничтожа́етъ¹²⁾ самы́е поро́ки.

K. Вагнеръ.³⁹⁾

4. Наде́жда¹³⁾ есть́ си́ла, созда́вшая¹⁴⁾ ве́ю на́шу
культу́ру.

Idem.

5. Цѣ́ль литерату́ры и иску́ства¹⁵⁾ не въ томъ,
чтобъ презира́тъ просту́ю толпу́, а въ томъ, чтобъ
жалѣ́тъ¹⁶⁾ еѣ.

Idem.

6. Непокоче́лимая¹⁷⁾ вѣ́ра въ непре́ложность¹⁸⁾
зако́новъ все́ленно́й¹⁹⁾ прису́ща²⁰⁾ на́шему уму́.

Idem.

7. Доста́влять²¹⁾ удо́вольствие²²⁾ рази́лаживать
морщи́ны²³⁾ на лбу́,²⁴⁾ освѣ́щать те́мныя пу́ти — во́тъ
свяще́ное служе́ніе бѣ́дному²⁵⁾ челове́честву.

Idem.

7. Потре́бности живу́тъ самосто́ятельно́й²⁶⁾ жи́з-
нюю. и е́сли²⁷⁾ да́тъ имъ свобо́ду, онѣ́ облада́вають²⁸⁾
во́лей.

Idem.

9. Просты́я потре́бности дѣ́лають для челове́ка
возмо́жнымъ простое́ весе́лье, свяще́нный о́гонь, я́рко
озаря́ющій жизнь.²⁹⁾

Idem.

1) nekateri, 2) pošten, 3) le, 4) ker, 5) nedostaje, manjka, 6) pogumnosti, 7) postati, 8) slepar, 9) resnici, 10) ozdravlja, 11) pregrehami (zlom), 12) uničuje, 13) ufanje (nadeja), 14) vstvarivša, 15) umetnosti, 16) omilovati (obžalovati), 17) neomahljiva, 18) nesprenmenljivost, 19) vsega sveta, 20) prirojena (prisotna), 21) pomagati k (preskrbovati), 22) veselje (zabavo), 23) mrde, 24) čelu, 25) ubogemu, 26) samostojnim (življenjem = samostojno), 27) če, 28) polščevajao se (premagajo), 29) življenje. Bož. Tvorcov.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаха.

Tudi med Angličani se je našlo takih, kateri menda iskreno sočutijo mirnim svrham ruske mednarodne politike, katero vodi tvrda roka mehkega našega carja.

G. Stead je znan privrženec carske ideje. Ta g. Stead je bil celo minuvšo jesen v Livadiji ter je bil toliko srečen, da je besedoval neposredno s carjem o razoroženju evropskih velikih držav. Vrnuvši se v svojo Anglijo, g. Stead snuje poseben list, kojega glavni namen je zagovarjati pred svojimi rojaki vsake pojave mirnih mislij, kjer koli bi se probujale, pod zaglavjem: „Vojna proti vojni.“ V tem listu je v štev. od 3 feb. priobčena prezanimiva lekcija, katero je čital pred mnogočisleno avditorijo angleških delavcev ruski publicist G. S. Veselitski-Božidarovič, na priziv g. Steada. Lekcija je ozaglavljena „Stojimost (vrednost) i pogoji najnovejše vojne“. Razpada na tri oddele: 1. Velike vojne poslednjega polstoletja 2. Oroženje k prihodnji vojni. 3. Kaj bo veljala ta prihodnja vojna? Vsa lekcija je bogata raznimi številkami, katere so vzete iz obširne razprave ruskega finacista-publicista P. S. Blioha „Prihodnja vojna.“

G. Veselitski-Božidarovič, kolikor je meni znana, je človek nenavadno plameni, i beseda mu teče gladko. Njegovi dopisi v ruske liste iz Londona so zanimivi i se prebirajo v domovini z navdušenostjo i zanimanjem, kojega se udostajajo le redki proizvodi povsednevnega novinarstva. Ta svojstva ruskega publicista v tujini so nam boljša poroka za to, da je bila tudi njegova lekcija sploh jedrnata; največo slavo i pohvalo si je g. govornik pa požel v poslednjem oddelu svoje razprave, kjer se govori glede Rusije o dveh resnicah nekoliko paradoksalnega svojstva.

Nikdor ne more oporekati mogočnosti sedanje Rusije. Če si pa ogledamo druge velevlasti zapadne Evrope, vidimo, da so nekatere bolj orožene, nego je Rusija, primerno z naseljenjem. Tako, na primer, Nemčija more takoj dvignuti na bojno polje 27 proc. vsega svojega moškega naseljenja od 20 do 50 let starosti, Francija pa celo 32 proc.! V Rusiji ta procent znaša samo 12 ljudij, torej je javno sila orožja na strani zapadnih držav, ne pa na strani Rusije. Isto tako je res, da so države, kakoršna je Anglija, Nemčija, Francija itd., bogatije, nego je Rusija. V njih cvete obrt uže davno, med tem ko se ta obrt v Rusiji še le razvija ali prav za prav jedva začenja. Torej bodo zapadne države tudi živeža svojim armadam laže dobivale i dostavljale, nego pa Rusija, kajti kdor ima več denarja, je tudi bolj sit in bolj močen.

Tako navadno računajo ljudje, kateri radi glasno govoré, pa mislijo kaj plitvo. Previdnost pa nekoliko drugače pravi, i velika zasluga g. Veselitski-Božidaroviča pred angleškim občinstvom je ta, da je nagledno pokazal na zahteve previdnosti. Zapadno-evropske države so silno orožene, velik je procent njih oroženih mož, velik bo prvi natisk njih oroženih sil i čet, pa vse to so činitelji momenta, trenutka, kateremu sledi: Kaj pa potem? Potem pa bo to, kaj Rusi zovejo siloj i porjekomъ вещей. Ko bi zapadno-evropske čete napadle sovražnika — muho, bi ga se veda hkrati pobile, i potem bi bila, po Vašem, Bosna mirna, a vojno odškodnino bi izčislili seveda na nekoliko milijardov. A na sovražnika — muho se v našo dobo se ve da nikdor ne spne; i tudi zapadno-evropske sile tega ne stvoré. To jim zabrani njih praktični um, koji je velik, takó velik, kakor veliko je njih samommenje o svojem vesilju. Neprijatelj zapadno-evropskih sil mora biti — za kaj bi neki to skrivali, kar je vsem mislečim ljudem jasneje od belega dne — le Rusija, a da Rusija ni i ne bo jim vrag-muha, to pa se tudi dozdeva vsem ljudem, kateri imajo oči, da vidijo, i ušesa, da slišijo, ne izjemamo tukaj ni Anglije, ni Germanije, ni itd. Torej z jednim pokom se ta novejša, ta bodoča vojna ne okonči, bo treba po prvem prizivu more biti drugega, i sicer ne samo drugega, ampak i tretjega, da ne gremo dalje, kar pa uže daje okolo 80 proc. vse moške sile!!! Tudi Rusija seveda ne bo mogla ostati pri prvem prizivu, tudi Rusija bo morala pribegniti k drugemu itd. prizivu; pa kak facit dobimo v podobnih slučajih v Rusiji primerno z Anglijo, Germanijo itd.! 3 prizivi v Rusiji dajo to, kar daje na Zapadu samo jeden priziv, t. j. okolo 30 proc. moške sile! Rusija torej bez moštva ne ostane, ko bi vojna trajala ne jedno, i ne dve, a celo nekoliko let, med tem ko evropski Zapad moral bi po jednoletni vojni poslati na vojno polje i mladiče i dekliče; „na pleme“ pa ostanejo doma le stare babe pa sivovalasi starci zarod, od kojih pa ne bo posebno kriegsfähig... kakor je z moštvom, takisto bo tudi s živežem za to moštvo. Anglija, na primer, svojega žita prideluje le na 3 mesece, Germanija se tudi s poljedelskim bogatstvom posebno hvaliti ne more i ne sme. I prva, i druga dobiva svoj kruh najbolj za svoj denar iz Rusije pa severne Amerike. A Rusija seveda svojega zrna

ne bo spečavala svojim sovražnikom, a morski promet bo tudi ali zavsem ustavljen, ali vsaj postane strašno nevaren, če začnejo puške pokati. Zavarovanje ladij z žitom povzdigne ceno na živež za vojske do bajecnih cen, pred kojimi se strese tudi tvrdo nabita možna angleških torgašev s pravico i čisto vestjo... Rusija s svojim hlebom ne pogibne lakote, če jej vsa Evropa pokaže svoje špičaste roge. Izvoz domačega kruha seveda koj stane, če se prične splošna rabuka; sama pa bo jedla i evropsko i sibirsko žito, i jedla je bo, če ne vredno, pa vsaj na polovino ne takó drago, kakor bo to na Zapadu. Vojna je sama po sebi prestopna i pogubna; če jo pa spremljajo i bolezni i lakota, tedaj se pa spreminja v šibo božjo, bič človečanstva — i proti njemu nič ne pomože nobeden aristokratizem ras...

Tak je hod lekcije g. Veselitski-Božidaroviča, katerega je angleško delavsko občinstvo šumno i burno hvalilo i pozdravljalo zato, ker mu je prvi dal slučaj slišati takega Rusa — govornika, kateri ni rogal i preklinjal s katadre Rusije, **vse mu svetu nezavisne Rusije**... Božidar Tvorcov.

*

Ženska medic. fakulta v Rusiji je bila otvörjena 1872. V teku 10 let je izšlo iz nje 221 diplom zdravnic. 1895 so imeli Rusi uže 563 zdravnic sezdaj jib je približno 700.

Petrograjsko mesto vabi k zbirki za Puškinov spomenik. Samo je darovalo 25000 rub. v ta namen.

Sto let je minulo tega, da je bil grof Ales. Vasiljevič Suvorov postavljen na čelo rusko-avstr. armade 320.000 mož proti Napoleonu I.

V Carjigradu je uže 4 leta posebni ruski arheološki institut, 1898 je na dveh straneh vodil važna raziskavanja, v mali Aziji in Makedoniji. V III. zv. „Izvestij“ poroča o tem. V mali Aziji je raziskavanje starodavne Nikejske metropole doneslo več mozajikov in napisov; v Makedoniji so se dobili poleg srednjeveških tudi grškorski spomeniki. Med drugimi slovanski, s cirilico pisani napis carja Samuela iz X. veka.

Ruski umetnik Barisov, ki je na obalah ledenega morja delal studije, je izgotovil 70 krajevnih slik iz severno-vstočne Rusije. Sedaj se vnovič pripravlja na ekspedicijo v severne polarne kraje. z namenom, da jih prouči umetniški. Prebiti hoče tam tri leta. Ruska vlada mu je dovolila podpore 25.000 rubljev.

Ruska vlada je Židom strogo prepovedala, da se naselijo v Port Arturu.

Slovesna seja Slovan blagotvor. društva v Petrogradu je bila 26. feb. v čast sv. Cirilu in v spomin Černjajevu in Polonskemu. Prisotni so bili Moskovski mitropolit Vladimir, novgorodski in tverski nadbiskup in mnogo duhovnikov, tovariši vrh. prokuratorja sv. sinoda Sabler, gen. Kirejev, srbski poslanik, bolgarski dipl. agent i. m. dr. Pela se je himna sv. Cirila in Metoda, prot. Hitrov je imel govor na slavo slovanskima apostoloma. Gen. Ritich. je govoril v spomin gen. Černjajevu; gen. Komarov ga je proslavljal kot rodoljuba. V tej seji je bil Komarov izbran častnim članom društva. Konečno se je čital životopis Polonskega.

Novo rusko izdanje o umetnosti.

Proti koncu l. 1898 so začeli prvi ruski umetniki izdavat veliki mesečnik, velik in kraven po obliki pa po obsegu pod naslovom: „Искусство и Художественная Промышленость. Ежемесячное Иллюстрированное Издание Императорскаго Общества Поощрения Художествъ безъ предварительной цензуры, подъ редакціей И. Н. Совко, съ фотографіями, хромотипіями, офортами, ксилографіями, исполненными въ первоклассныхъ заведеніяхъ, подъ руководствомъ лучшихъ мастеровъ“

Iz programa navajamo nekatere točke: Vladne naredbe o umetnostni in umetni obrti; umetnostna kronika; razgledi ruskih in tujih umetnostnih in umetno-obrtnih zavodov, tovarin in delalnic; zgodovinski opisi različnih umetnih in rokodelskih proizvodstev; opisi delovanja posamičnih umetnikov; poročila o delovanju raznih zavodov za umetnosti; razgledi domače in zunanje književnosti o umetnosti, umetni obrti, arheologiji;

obče razprave o umetnosti, umetni obrti, umetniškem obrazovanju, arheologiji, in leposlovna dela iz umetniškega življenja; poročila o umetniških razpisih (konkurzijah, itd.).

Sotrudniki so prvi domači in zunanji umetniki pa pisatelji o umetnosti; profesorji zgodovine umetnosti v viših učnih zavodih Rusije in zapadne Evrope. — Umetniške priloge se izvršujejo v najboljših delalnicah Petrograda, Moskve, Kijeva, Odese, Varšave in Helsingforsa.

Naročnina je 10 rubljev zunaj Rusije in se pošilja v Petrograd, Москва, 83.

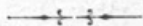
Prvi zvezek je izšel za 2 meseca skupaj in ima obilo razprav, ilustracij, barvanih slik itd. Omenjamo: Что представляли изъ себя русскіе художественные журналы 1807—1897 гг., статья Н. П. Совко. — Къ 25-лѣтію Товарищества передвижныхъ художественныхъ выставокъ, стихотвореніе А. К. — По поводу книги гр. Л. Н. Толстого объ искусствѣ, статья М. М. Антокольскаго. — По поводу педомі народной выставки картинъ въ Петербургѣ, Н. К. Рериха. — Викторъ Михайловичъ Васнецовъ, Воспоминанія и замѣтки В. В. Стасова. — Книжница гр. Л. Н. Толстого. Р. В. Стасовъ. I. — Kazalo in predgovor sta dana tudi na francoskem jeziku.

Jako zanimiv je predgovor uredništva. Skrb za izdanje umetniških proizvodov pripada k glavnim zahtevam Carskega društva, pospešujočega umetnosti; ono je pozvano pospeševati ne le umetnost in umetnike, temveč tudi vkus v vseh slojih naroda; zlasti s prirejanjem razstav in izdanji kakoršno je to. V Rusiji je bilo uže več časopisov za umetnost, ki pa se niso vzdržali mnogo let, in vselej je nastopil daljši prestanek. Sedaj pa so umetniki dobili za novo izdanje podporo in moralno pomoč samega carja Nikolaja II. On je odločil 100.000 rub. za razširjenje delalnic omenjenega društva, in da so se oskrbele črke in drugi pomočki za izdavanje tega mesečnika.

Uredništvo pa samo govori o cilju izdanja: razprostranjenje v masah naroda kar možno točnih in vernih pojmov in znanij o umetnosti prejšnjega in sedanjega časa; seznanjenje njeno z vsakimi novimi idejami in principi na to stran; borba proti zastarelosti in škodljivim novotarijam v umetnosti in umetni obrti doma ali na tujem; naposled razvitje v narodu ideje o narodnosti v umetnosti in obrti, v najširšem pomenu te besede. Slog v tekstu bode obče umljiv, torej ne prestrogo strokovnjaški. Črke v mesečniku so take, kakoršne so bile izdelane v Amsterdamu na ukaz Petra I. l. 1710. Rezane in vlite pa so v Petrogradu.

Kar si je postavilo uredništvo za cilj, to tudi izpolnjuje in dejanski dokazuje v prvih skupnih 2 številkah. Če pogledamo na kakovost in mnogoterost slik in izbornost raznih razprav, pač ni cena prevelika in je le možna vsled državne in obče podpore. Umetniki in obraženci slovanskih narodov imajo sedaj priliko, spoznavati rusko umetnost in tudi značaj narodnosti v tej umetnosti. Preverijo se, da ruska umetnost ni le po opičje posneta od drugod, temveč samostalno razvita posebna umetnost, kakor jo more vstvarjati le svojstven duh velikega nadarjenega naroda. Kaki so bili nazorji v tem pogledu še pred 10 leti na Slovenskem; v privileg. katoliškem dnevniku je nekdo, ki je menil, da pozna uže umetnost vsega sveta, kar zanikal svojstveno umet-

nost ruskega naroda! Sedaj je morebiti uže vendar on in še kdo drug drugačne vere v tem pogledu. Mesečnik Искыество pa priporočamo najiskreneje Slovanom v obče.

Drobtine.

Slovenske. Občni shod trg. obrtne regist. zadruga v Gorici je bil 23. feb. 1. januv. 1898 je bilo 445 členov z 893 deleži, tekom leta je pristopilo 484 členov z 788 deleži; tako da jih je bilo koncem leta 929 členov z 1681 deleži; a izbrisalo se jih je od teh 29. Prometa je bilo lani 960.282 gld. 80 kr. Zadruga je imela 14 pooblaščenecv.

Goriška obrtna in trgovska zbornica šteje v svojem področju po lastnem statističnem izkazu 2520 slovenskih in 2416 laških trgovcev in obrtnikov. Vendar pa slov. večina nima v zbornici niti jednega zastopnika!

Pri sv. Antonu novem v Trstu so našli listino, ki terja, da mora tamošnja duhovščina znati slovenski, ter dokazuje dolžnost tržaškega magistrata, da skrbi za stanovanja kapelanov.

Pri volitvi velikih posestnikov v Pujski okrajni zastop. so 28. feb. kljub silnemu pritisku meščanov zmagali Slovenci.

Jurčič-Krsnikovi »Rokovnjači«, dramatizovani po Govekarju, so v Ljubljani dosegli velikanski uspeh.

Zgodovinar, župnik Slekovec, je dobil od lavant. knezoškof. ordinarijata nalog, da opiše v starinoslovnem in umetniškem pogledu vse zvonove v škofiji ter to delo izda v slov. knjigi. Završiti misli ta nalog v 5 letih.

Zveza slov. posojilnic v Celju je izdala svoj 8 letopis o poslovanju slov. posojilnic l. 1897. Pri zvezi je 81 pos., od teh 28 na Štajerskem. Skupnih aktiv imajo 12.280.625 gld., rezervnih zakladov 602.789 gld., čistega dobička 107.412 gld. — Vseh posojilnic na Slovenskem je 129, skupnega imetja so imele 18 mil. gld.

V Ljubljani so imeli 6. feb. šolsko slavnost in zvečer banket, ker je cesar dovolil, da sme mestna viša dekliška šola nositi njegovo ime.

Za »Šolski dom« v Gorici je nabrala ga Terezina dr. Jeukova v Ljubljani 253 gl.

V Ormožu so pri volitvah v okr. zastop. zmagali Slovenci.

V Celovcu je 27. feb. umrl vrli sloven. rodoljub, trgovec in hišni posestnik G. Rossbacher v 86. letn. star. Bil je od 1864 do sedaj odbornik družbe n. Mohorja-Javnega polit. življenja se ni udeleževal.

Slovenski obrtni zavodi so po uradnem izkazu: čipkarske šole v Bolcu, Čepovanu, Dolenji Otlici, Indriji in Ljubljani (Ljublj. zavod ima med vsemi v Avstriji največ učenki); šole za lesno in kaumosečko obrt v Kočevju, v Ljubljani (od 30 enakih šol v Avstriji ima samo jedna reč učencev kot Ljubljanska) in na Žagi, in šola za puškarsko obrt v Borovljak.

»Slov. katol. delavsko dr.« v Ljubljani je 12. marca priredilo shod za volilno pravo v mestni zbor. Resolucija zahteva uveljavljenje občega, direktnega in tajnega volilnega prava, odpravo vohlnih razrodov in volitve po mestnih okrajih, odpravo volitve po pooblastitih.

»Slov. kršč. socijaln. zveza« v Ljubljani ja pričela prirejati gledališke predstave za delavce.

Obci zbor goriške »krojaške zadruga« je bil 9. marca. Dr. Paolica je nas vetoval za počitnice tečaje zlasti za duhovnike in učitelje. Ki bodo dalje poučevali ljudstvo a zadrugnem življenju in delovanju.

Česke. Darilo za česko opero, katero je nar. gled. v Pragi razpisalo v znesku 1500 gld., je bilo prisojeno Kovarevičevim »Psohlavcem«. Poleg njega je tekmoval še Fibich z opero »Šarka« in J. Foerster z opero »Eva«. Vsa tri dela so se vprizarjala v nar. gled. z največim uspehom.

Za česko »chato« (kočo) na Grintovcu zbirajo doneske v Praski podružnici sloven. planinskega društva. Prvi izkaz je dosegel uže 839 gld.

Dunajski okr. šolski svet je društvu »Komenský« dovolil ustanovitev jedne same šole češkega jezika v Favoritah.

Profesorski kolegij češke univerze je 7. marca priredil v avli slavnostno sejo povodom stoletnice rojstva pesnika in prof. F. L. Celakovskega. Prisostvovali so ji vladni dostojanstveniki. Govorili so dekan filoz. fak. dr. Woldrich, rektor dr. Reinsberg in pesnik Vrchlický.

V Frenštatu pod Radhoštěm je 2. marca umrl bivši dež. posl. dr. Rudolf Kallus. Bil je navdušen Slovan; 1863 je bil slavnostni govornik v Lužankah pri Brnu pri oslavi tisočletnice dohoda slovanskih apostolov Cirila in Metoda na Moravsko. Te slavnosti se je udeležilo na tisoče ljudij, odličnjaki iz Prage (Palacký, Rieger), gostje iz Rusije in drugih slovanskih dežel.

Dr. Zatká je na shodu »narodne jednote pošumavske« govoril o boju za Budejevice. Tu je oživelo narod. življenje šele po 1866. Osnovanje »Besede« 1862 je bilo početek češke organizacije. 1864 se je ustanovila »Založna«. 1868 je ustanovil škof Jirsik češko gimn. — 1866 je dež. zakon določil samo jeden dež. jezik v ljudskih šolah. Tedaj so se dvojezične Budejeviške šole premenile v nemške. Šele 1872 so se ustanovile češke šole. 1874 je bilo na čeških ljudskih šolah 512 učencev, letos 2810. Tudi ste sedaj dve češki srednji šoli; Nemci imajo samo jedno drž. možko in jedno drž. žensko pripravnico več nego Čehi. — 1897 so Čehi zmagali s kand. za drž. zbor. Kljub temu so 1898 podlegli ob volitvah v mestni zbor tudi v 3. razr. Temu je kriv različen volilni red.

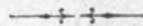
Društvo »Narodni dom v Leopoldovem« (2. okraju Dunajskem) je zborovalo 5. marca J. Čermak je govoril o pomenu narodnih domov ter s tem pridobil 72 novih članov.

Vlada je potrdila pravila društva za zgradbo češkega narodnega doma v 2. okraju Dunajskem ter društvu za zgradbo češkega narodnega doma v Hernalsu.

Hrvatske. Hrv. Sokol v Zagrebu ima 825 členov, in sicer 8 častnih, 53 ustanovnih, 269 izvršujočih in 497 podpornih ter 8 vodij.

V Pulju ste se zjednili društvi »Citaonica« in »Sokol« pod jednim krovom; vzeli ste v najem za 6 let »Hotel Stadt Pola«.

Maloruske. Ruska Galicija je izgubila Ivana Fedoroviča Holovackega, prelagatelja drž. zakonov na maloruski jezik. Umrl je v 85. letu na Dunaju. Bil je brat pokojnega prvega profesorja za ruski jezik in književnost na Levovski univerzi. Bil je nekaj let lektor ruskega jezika na Dunajski univerzi in tudi literarno delaven.

Dijaštvo.

Združeni slovanski velikošolci Graški so priredili 8. marca svoj ples

Po ruskih vsenčiliščih so pričeli dijaki štrajkati. Da se pozve pravi vzrok, je naročil car bivšemu vojnemu ministru Vanovskemu, da vodi preiskavo in o nje uspehu sporiči carju.

Predavanja o slovanskih strokah po nemških vseučiliščih v poletnem tečaju 1899. *Berolin*: Brückner: slov. starožitnosti (2 uri); zgodov. poljskega jezika (1 ura); slovanske vaje (2 uri) — *Vratislava* (Breslau): Nehring; primerj. poljska slovnica (2 uri); vaje v slovan. filološkem seminarju. — *Abicht*: interpretacija kazanija gniezienskoga (2 uri) ter po dva kurza v poljščini in v ruščini. — *Freiburg*: Bienemann: Razmerje Bismarckovo do Rusije. — *Lipsija*: Leskien: Primerjajoča sintaksa slovanskih jezikov

(3 ure); zgodov dalmatinske slovan. književnosti (2 uri); Donalitijske litavske pesni (1 ura); vaje v čitanju in razlaganju slovanskih tekstov (2 uri). — Scholvin, ruska slovnica, 2. del (2 uri); ruska čitanja (2 uri). — Soerensen: Zgodov. Poljske v srednjem veku (2 uri); primerjajoča slovnica severoslovan. jezikov (1 ura). — *Praga* (nemške univ.): Ludwig: Slovnica cerkvenoslovanskega in litavskega jezika.

Ak. društvo »Slovenija« je 7. marca praznovalo svojo 30 letnico ob obili udeležbi odbranega občinstva. Pozdravi so došli od raznih strani, in mnogi so se spomnili podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju, kateremu so bili namenjeni dohodki tega večera. Vzored je bil obsežen in raznovrsten ter se je lepo izvršil.

Slavnost, katero je priredilo akadem. dr. Zvonimir Gjalskemu na čast, je uspela sijajno. Občinstva, tudi mnogo krasnega spola, je bilo za prostorno dvorano vendar še preveč. Dijaki in druge sile, zlasti dve mladi umetnici, so želi obilo priznanja ob izvršenju lepega vsporeda.

Nemški dijaki v Gradcu so pričeli strastno agitacijo proti zabavnemu večeru, ki ga priredi ak. teh. dr. »Hrvatska« v prid družbe sv. Cirila in Metoda v Istri. V tej veselici vidijo oskrunjenje nemškega značaja Graškega mesta. —

Na Dunaju je »društvo kat. mladeničev«, priredilo shod napram protirimski agitaciji. Govorili so princ Liechtenstein, dr. Lueger in dr. ter protestovali proti reku »nemško je protestantsko«.

Na galiških gimnazijah je bilo 1898: 2810 dijakov, grško-kat. obreda in 2656 dij. ruske narodnosti; — na realkah: 151 dij. grško-kat. in 136 ruske narodnosti.

Število slušalcev na tehnikah pada od 1895, pred vsem na nemških v Avstriji. 1895 so štele 4 avstrijske tehnike (Dunaj, Praga, Brno, Gradec), skupaj 1953 slušalcev; od teh je bilo 1527 Nemcev (med temi 431 Židov). 121 Čehov, 59 Poljakov, 1 Malorus, 19 Slovencev, 65 Srbov in Hrvatov, 67 Ital., 12 Romunov, 54 Madjarov. 28 raznih narodnostij. — 1897 je bilo 2777 dijakov: letos pa je padlo število na 2282. Od teh je Nemcev 1672 (med njimi 522 Židov), 202 Čeha, 68 Poljakov, 6 Malorusov, 42 Slovencev, 79 Srbov in Hrvatov, 74 Ital., 19 Romunov, 76 Madj., 44 raznih narod. — Drugače pa je razmerje na češki tehniki v Pragi in na poljski v Krakovu. — Praška je imela 1895: 630 slušalcev, letos jih ima 1101. Krakovska 1895: 261, letos 514. Ako štejemo vse tehnike, se je v teh treh letih pomnožilo število čeških slušalcev za 72%, ono poljskih za 44%; — število Nemcev le za 8½%, in ako odštejemo Žide, celó le za 6½%.

— — — — —

Zmes.

Bismarckov dom, muzej za vse, kar se odnaša k temu državniku, hočejo postaviti Nemci v Berolinu; in sicer na drž. troške.

Francoski pisatelj Loiseau, ki je izdal prošlo leto knjigo »Le Balcan slave et la crise autrichienne«, je bil od polit. oblasti izgnan s svojega bivališča Zadra ter iz vseh avstr. dežel.

Dočim Nemci izganjajo Slované iz svojih dežel, se sami radi naseljujejo v slovanskih. V volinjsko gubernijo jih je došlo 1895 samo 27; 1896 uže 2008 in 1897 še 458. Vsi iz zadonske gubernije v ruski

Poljski, od koder so se umaknuli novim nemškim naseljencem.

V Monakovu je igrala vojaška godba pri paradi na straži 25. feb. »Kje dom je moj?« Videli bomo, kaj stvoré nemški nacijaanci proti temu velikanskemu izzivanju Nemcev.

Nem. nac. posl. dr. Baernreiter je izdal v Monakovu kujižico, v kateri kaže, kako naj si Nemci zopet osvojijo Trst.

Češko narodno gled. v Pragi je proslavilo 40 letnico književnega delovanja Vaclava Vlčka.

Ivan Černe, Barkovljanski župnik, zaslužen za slovenstvo v Trstu, je umrl 24. feb.

Graški mestni svet je 17. feb. na prošnjo društva Graških meščanov soglasno sklenul, da se imajo pri vseh delih, katera izvede mesto, sprejemati jedino le nemški delavci, da se oddajajo dobave le onim trgovcem, ki dobivajo svoje blago od nemških delavcev, ter da se oddajajo dela onim obrtnikom, ki imajo le nemške pomočnike in učence.

Na nekaterih poštovnih uradih Dunajskih so pričeli zadnji čas zavračati české rek. liste. Ker se to pripetuje le včasih, gotovo ne izvira iz drugega, nego osebnega sovraštva dotičnega uradnika proti slovanskemu jeziku. Pritožbe pač zaprečijo to.

V št. 3. 4. in 5. poljskega tednika »Kraj«, ki izhaja v Petrogradu, je napisal prof. Baudouin de Courtenay svoje potovanje po Slovaškem.

V Berolinu so najodličnejši trgovci in obrtniki osnovali nemško-rusko društvo. Namen mu je povzdignjenje trgovskih odnošajev med Nemčijo in Rusijo.

Jos. Horvat, evang. župnik in vnet slovaški rodoljub v Turč. št. Martinu, je 19. feb. slavil svojo 80 letnico.

Ob priliki cesarskega jubileja je avstro-ogerska banka poklonila 500.000 zl. za dobrodelne namene, največ za Dunaj in Pešto, ter za štipendije na trgovskih šolah v monarhiji. »Hrv. trg.« se pritožuje, da je za Hrvatsko prišlo od tega daru le 3000 gl. za Ladislavsko detišče v Cirkvenici. Trg. in humanitarno društvo »Merkur« je prosilo banko, naj jo zapiše med svoje člane, a ni dobilo niti podpore, niti odgovora.

Výroční zpráva »Komenského«, spolku ku zařizování a vydržování českých škol pro Dolní Rakousy ve Vídni za 27. rok 1898. To posebe tiskano, na glavnem zboru 19. feb. t. l. prečitano paročilo kaže podatke o češki občí šoli in 2 otroških vrtih, potem o 1., 2. in 3. šoli češkega jezika, katere vse vzdržuje društvo »Komenského«. Členi so ustanovniki, ki plačajo 100 gld. nakrat ali v 5 obrokih, dejanski ki plačajo na leto 6 gld., in podporni, ki plačajo 1-80 gld. na leto. Adresa društva »Komenský« je: Dunaj, III/1, Messenhausergasse št. 2; adresa šole pa: Dunaj X./1., Quelleng. 72. Morebiti se spomni tudi kak drug Slovan tega obče. koristnega društva »Komenský«, na Dunaju, katero koristi Slovanstvu s tem, da otimlje češke otroke raznarodovanju.

*

Prof. Wettstein, ki je bil imenovan prof. botanike na Dunajski univerzi, se je poslovil od svojih slušalcev na nemški univ. v Pragi pri deputaciji, ki mu je izročila diplomu častnega člana »Rede-Lesehalle«. Težka mu je ločitev od dijaštva, ki je bilo vedno zvesto svojim dolžnostim, in ki zna tako energično in uspešno brniti najvažnejšo postojanko nemškega naroda. Črno-rudeče-zlata barva mu bo tudi na Dunaju vodilna zvezda. Zadnja leta se na Dunaj nameščajo malone izključno le nemško nacij. prof. — morebiti to ni samo nakejuče!

Proti spomeniku in proslavi Puškina se je izjavil — kot jedini Slovan — grof Lev Tolstoj; čes, da je bil slabe morale, umrl v dvoboju, ter da vsa njegova zasluga je v tem, da je pisal zaljubljene verze.

O ruskem carju prinaša zlasti anglesko in nemško časopisje vedno na novo vest, da je nevarno bolan, da se mu ne ljubi vladati, da faktično vlada njegov brat Mihael itd. Vse to so bedaste izmišljotine. O zdravju se vsakod lehko overi 21. feb. je obiskal zavod, kjer se vzgajajo sinovi najodličnejših plemenitašev, in prisostoval nauku. Dan na to je se udeležil zadušnice po Faureu v katol. cerkvi. — Tudi grof Zichy je v peštanskih listih opisal svojo avdijencijo. Car je zdrav, duhovit in vrlo razpoložen, ter se je živahno in z zanimivostjo razgovarjal z njim o raznih političkih in gospodarskih vprašanjih.

Spomenica o izvrševanju zakona o naseljevanju Nemcev na Poznanjskem javlja, da je komisija kupila 1898: 14.826 hektarjev za 11.478.100 marek. Od teh posestev je bilo le 2018 hektar. v poljskih rokah, in poljskim posestnikom se je izplačalo le 1.918.700 marek. Graščin in velikih posestev se je kupilo 24, a le 2 ste' bili last Poljakov. Cene zemljišč so bile od prejšnjega leta. Tamošnji nemški posestniki so torej napravili dobro kupčijo. Da se z naseljevanjem pospešuje tudi protestantska propaganda, kaže to, da je od 2977 priseljenih rodbin bilo le 162 katol; da se je od 117 naselbin le 8 izročilo katoličanom. Na stroške komisije se je doslej zgradilo 15 cerkev (od teh le katol.) in 88 šol.

V Harburgu, sosednem mestu Hamburga, je 27. feb. dobilo zopet 9 fabriških delavcev iz avstrijske Galicije od pruske policije ukaz, da morajo zapustiti prusko ozemlje.

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Kranjsko. Na Kranjskem so slovenska društva doslej dobivala na slov. vloge tudi slov. rešitve. Baron Hein pa ja pričel drugače. Goriškemu »šolskemu domu« se je dovoljenje za nabiranje doneskov podelilo nemški, in slov. pevsko društvo v Planini je dobilo nemški odlok, da so mu pravila potrjena.

Tržaško. Deželno namestništvo je ustavilo sklep Tržaškega občinskega sveta, da se v spomin protestnega shoda proti hrvatski gimn. v Pazinu v Tržaški svetovalnici vzida spomenska plošča.

Odvetnik dr. Cuzzi, ki je na Tržaškem sodišču zahteval tolmača za slovenščino in ostavil dvorano, ko je sodišče zavrnilo to zahtevo, je bil obsojen na 25 gld. globe.

Komisija za potrjevanje Nabergojeve izvolitve v tržaški mestni svet je 11. marca v tajni seji poročala o svojem soglasnem sklepu, da se razveljavi ta volitev.

Istra. Pri dopolnilni deželnozborski volitvi v Pizinskem okraju je izvoljen Italijan dr. K. Constantini s 155 glasi proti hrvatskemu kandidatu dr. Kureliču, ki je dobil 140 glasov. Lehko si misliti, kak pritisk je moral biti tudi protislovanske strani.

Štajersko. Učiteljskega shoda v Celju 9. marca se je udeležilo do 500 učiteljev in učiteljic in delegacija dež. in drž. poslancev.

b) Ostali slovanski svet.

„*Slavisches Echo*“. Pod tem naslovom prične začetkom aprila tega leta na Dunaju izhajati nov politički list, ki bode donášal nepristranka poročila iz vseh slovanskih dežel in izmed vseh slovanskih narodov. Kazal bode tujemu svetu, kaj zahtevajo Slovani, in primerjal te zahteve s pretenzijami drugih narodov, ki so s Slovani v večji ali manjši dotiki. Presojal bode

kritično zlasti bojevanje nasprotnikov slovanskih v Avstro-Ogerski in v obče kazal, kake so prav za prav stvari in razmere. Slovanski narodi dobé v »*Slavisches Echo*« prostor, da se bodo mogli slišati kar možno različni glasovi o mnenju in stremljenju teh narodov. Opozorjamo s tem na novi list, ki utegne zbirati okolo sebe dejatelje vseh slovanskih narodov.

Deželni zbori češki, sileški, štajerski, koroški, kranjski in predarlski so sklicani na 14. marca.

Obče. Te dni pišejo, kakor da bi hotela tudi Avstrija dobiti nekoliko zemlje na Kitajskem; poročajo celó, da se je Goluchowski zato potezal uža pred 2 letoma. a da so mu delali Madjari zapreke. Kažejo, da Avstro-Ogerska ima tudi morje in mornarico, zakaj bi torej ne stvorila koraka, ki so ga stvorile druge evropske sile.

Dunaj. »Kružok ljubiteljev ruskavo jezika« je 11. marca v Češkem narodnem domu priredil zabavni večer, in sicer z dohodki na korist češke šole Komenškega. Godba češke narodne kapele Rob. Volánka je pričela zabavo; za njo je sledil pozdrav predsednika »Kružka«; 1 gospica je deklamovala rusko Puškinovo pesen, druga je pela rusko pesen, jedna je igrala klavir, in spremljal jo je gospod na gosli. Slovenski kvartet in hrvatski tamburaši so posebe razveseljevali zbrano občinstvo. Večer je bil lep, a mnogi so pričakovali, menda po pravici, večje udeležbe. »Kružok« je razvidel iz tega, da je na Dunaju le malo razorana livada, katero se je lotil obdelovati. Mlačnost se pa ne dá opravičiti niti z zgolj slovanskega stališča, in v tem pogledu bi morali ravno Slovani, ki niso Čehi, pokazati, da razumejo dejanski poštovati težko položeno Čehoslovansko na Dunaju. Slovani pač niso še vajeni, razločevati, kedaj je primerno in tudi moralno potrebno pokazati se pred svetom in za medsebojno moralno podporo. Za ta del jim nedostaje pouka od ital., madjarske in tudi poljske strani.

Turški poslanik na Dunaju, Mahmud Nedin paša je bil nepričakovano pozvan v Carjigrad.

Najvišje sodišče je na pritožbo Dunajskega mestnega svetovalca, soc. demokr. Zida Brunnerja, razsodilo, da od občine za zidanje katol. cerkev namenjeni zneski niso zakonito pripuščeni. Župan dr. Lueger je naročil, da se sestavi izkaz vseh dotacij in darov, ki se niso izdali zgolj v občinske namene, in sicer od 1891 (kar je v veljavi novi mestni statut), da se na podstavi te razsodbe zopet izterjajo ali ustavijo. S tem hoče dokazati absurdnost te razsodbe.

Novi načrt mestnega statuta odpravi volilne razrede. Število mandatov se razdeli po okrajih v razmerju s prebivalci, liberalni stari jih torej nekoliko izgubé v korist kršč. soc. novim. Volilno pravo imajo vsi polnoletni avstr. državljani, ki prebivajo neprestano 5 lét na Dunaju. S tem se prepreči soc. demokrat. zmaga. — Novi meščani bodo morali v svoji obljudi izjaviti, da hočejo varovati nemški značaj Dunajskega mesta. — O tem načrtu menijo, da pač ne dobi zakonite veljave.

Slovansko pevsko društvo je 15. marca priredilo koncert v Ronacherjevi dvorani z jako ohsežnim programom. Dvorana je bila polna odličnega občinstva raznih slovanskih narodov. Dragiča Kovičevićeva je na klavirju jako fino izvrševala 2 Lisztovi skladbi, M. Ulrichova pa pela priljubljene pesmice. Močni mešani

zbor več točkov izvrševal, med njimi posebno ugodno Mokranjčeve »Primorske napeve«; pri dolgem, težkem »Vencu Vodnikovih in nanj zloženih pesnij« se je odlikoval obče čislani kvartet Dunajske »Slovenije«. Tudi ta večer je dokazal, da »Slovansko p. društvo« more brez strahu zastopati celó na Dunaj pred glasbeno razvajeanim občinstvom. Posamične sile, ki sodelujejo se itak izurjajo na umetniških zavodih zlasti Dunajskih.

Češko. Pri dopol. volitvi v češki deželni zbor v kmet. obč. Blatne (na mesto dr. Vašatega) je bil izvoljen kandidat agrarne stranke, posestnik J. Novotny s 159 glasovi.

V Marijinih kopelih na Češkem je bil 6. marca shod »nemških kmetov iz Vstočne marke«. Govoriti sta hotela Iro in Schönerer; a med Irovim govorom je vladni zastopnik razpustil shod.

V Pardubicah je bil 5. marca manifestacijski shod vzhodnočeških kmetovalcev.

Ustavoverno veleposestvo je 12. marca po svojem izvršilnem odboru posvetovalo se o položaju. Poročilo o tem obsoja namero, da bi se vsilil jezikovni zakon po § 14., češ, da bi bilo to opasno. In da bi ta namera kazala, kakor da bi hotela preprečiti program nemške opozicije, ki ga snuje sedaj; obsoja tudi politiško agitacijo proti katoliški cerkvi ter zanašanje prepira v armado. Vidi se, da to nemško veleposestvo se sicer poklanja na zgorej, hoče pridobiti više kroge na svojo stran, dejstveno je pa ravno takó šovinistiško, kakor druge stranke opozicije.

Izvrševalni odbor nemško-naprednih dež. poslanec je pa 13. marca sklenul, da se tudi sedaj ne udeležijo Nemci zasedanja dež. zbora. Izgovarja se s tem, da so jezikovne naredbe še v veljavi, da vlada pospešuje »slavizacijo« s tem, da se uklanja vsem češko-fevdalnim željam, ne stvari pa čisto nič za Nemce, ker se od l. 1890 zavračajo njih nacionalne in polit. zahteve. Ob takem položaju se poslanci ne nadejajo nikakega uspeha od dež. zbora. Vendar pa priporočajo nemškim zastopnikom v dež. odbora, dež. šolskem совету za železnice in v vseh deželnih institutih, naj opravljajo še nadalje svoje posle. To se pravi, praktično naj Nemci le izkoriščajo deželo, idealno pa si dovoljujejo potrato abstinicije in kazanje narodnega mučeništva. Saj dobro vedo, da tako pretvarjanje jih dovaja do še večih pridobitev.

Proti Čehom skušajo od raznih stranij provzročiti preobrat v najvišjih krogih. Celó Vatikan, v katerem vlada Leon XIII., katerega od začetka smatrajo Slovanom prijaznim. Nova madjarska vlada naj bi v obče izpodkopala tla sistemu, kolikor hoče pomiriti Čeha in Slovane. Ravno sedaj so izjavljali v madjarskem drž. zboru, da totranski sistem bi bil opasen Madjarstvu, češ, da podpira Slovane: Madjari vzdržé svoje gospodstvo le tedaj, ako ostanejo oni hegemonisti tam, Nemci pa tukaj. Tudi iz poročila Fortovega je jako razvidno, da gr. Thun ima nasproti Čehom in morebiti tudi drugim tlačenim Slovanom preveč vezane roke, in Fort sam napoveduje še hudo dobo za Čeha in v obče za Slovane. Kolikor je to res, so Slovani sami tega mnogo krivi, največ pa Poljaki. Te morajo sedaj Čehi božikati ali pa bati se, da jih dopusté. Tega Mladočehi poprej niso vedeli!

Hrvatsko. K'ub Hrvat. poslancev se je pod vodstvom Josipoviča poklonil min. predsed. Szellu. Zag-

tovil mu je polno zaupanje Hrvatov. saj je Szell uže v mladih letih sodeloval pri ogersko-hrvat. nagodbi in bil vzgojen v duhu Deakovem, ki je stvarnik te nagodbe. — Szell je v zahvali povdarjal zahteve ogerske države, a rekel, da Ogerska isto tako potrebuje Hrvatsko, kot Hrvatska Ogersko.

Ogerski min. preds. Szell je pristaš ideje o jedinstveni madjarski državi. Hrvat. poslanec, ki so se mu poklonili, je rekel, da bo veselilo državno vlado, ako se posestrimske dežele v okvirju madjarskega državnštva razvijajo v kulturnem in materijalnem pogledu, ter jih opominjal, naj ne zabijo, da nima drugega nego jedne jedinstvene ogerske države. Načelnik te deputacije pri poklonu je bil dr. Pliverič. ki sicer dokazuje, da je Hrvatska isto tako država kot Madjarska, ter da ste obe ravnopravna kontrahenta, — ki pa vendar nagovoru Szellovemu ni oporekal ničesar.

Ogersko. Zbornica poslancev je 2. marca volila predsednikom Dezidera Herczela z 244 glasovi (74 glas. je dobil Szilagyi).

Od 1000 milenijskih šol, ki so bile sklenene, je min. Vlasie otvoril le 134, in to 57 v madj. in 77 v nemadjarskih krajih. Sam »Magyarország« priznava, da imajo prve kulturno, druge pa osvajalno svrhu.

Velika skupščina ogerske narodne stranke je bila 2. marca v Budimpešti. Preds. shoda, posl. Horansky, je razjasnil, da ni nobene zapreke za združenje narodne stranke z liberalno. Ta predlog se je sprejel z navdušenjem. — Banflyja je imenoval cesar najvišim dvornim mojstrom in praporščekom. S tem je postal član magnatske zbornice; ni mu torej treba več priti v liberalno stranko, kjer so sedaj tudi mnogi njegovi polit. nasprotniki.

Min. preds. Szell je v daljšem govoru povdarjal, da za l. 1899 je treba sprejeti bezuslovno provizorno pogodbo, oz. kvoto, ker jo je potvrdila korona; vršilo se je pri tem vse ustavnim potom, in zato je on tudi rad odgovoren. L. 1900 pa je treba truditi se, da se pogodba dožene parlamentarnim potom; on to želi v interesu ne le Ogerske, temveč tudi monarhije.

Proti napadam romunskega lista »Trib. Pop.« je več tisoč Romunov priredilo mitropolitu Metianu v Aradu ovacijo.

Odposlanci bačke konzistorije so bili v Santovu, kjer je 1800 Srbov rimo-katol. (Šokcevi) prijavilo svoj prestop v pravoslavje, ker so jim vzeli srbsko propoved in usilili madjarsko. 28. feb. se je izvršil prestop, kljub odgovarjanju katol. duhovništva, ker so se odposlanci uverili, da ima ljudstvo trdno voljo, in so bili dokumenti povsem v redu.

Ogerska zbornica poslancev je 10. marca sprejela nagodbene provizorij z Avstrijo. Finančni dogovor med Ogersko in Hrvatsko se je sprejel bez debate in bez sprememb.

Bosna. Bosenski pravoslavni so se obrnuli na cesarja in potem na Carjigradskega patrijarha s spomenico o svojih verskih pritožbah. 14. marca se je sporočilo iz Carjigrada, da je patrijarh spoznal te pritožbe za neopravičene. V okrožnici bosenskim in hercegovskim mitropolitom je izrazil svojo zadovoljnost z razmerami pravoslavne cerkve v teh deželah; v pastirskem listu do naroda ga pozivlje k spoštovanju in pokorščini do cerkvene gosposke ter k hvaležnosti do vlade za vse od nje sprejete dobrote. V ofic. noti na-

avstro-ogersko poslanstvo izraža zadovoljstvo in zahvalo na dosednji skrbi bosenske deželne vlade za pravoslavje ter ji javlja, da je zavrnil od bosenskih odposlancev predloženi načrt statuta in zavrnul njih pritožbe. Jedno tega poročilo je bilo znano že davno in se je tudi pričakovalo v takem smislu; saj patrijarh izrečno povdarja, da dobiva podporo od avstro-ogerske vlade.

Črna Gora. Tektivik, ki je bil svojedobno kavalerijski instruktor na Cetinju, donesel je knezu Nikolu pismo sultanovo

Srbija. V 6. marca so slavili proklamacijo Srbije v kraljestvo. Na večer ni bil povabljen na srbski dvor ruski posel Žadovskij. Ta je radi tega demonstrativno odpotoval iz Belgrada. Sedaj poročajo, da ruski zastopnik se je povsod ogibal eks-kralja Milana; ta da je radi tega preselil se v Niš, a v dan slavnosti proklamacije je moral biti v Belgradu prisoten. Da bi kralj Aleks. izognul se neprijetnostim, je zaukazal, ne poslati vabila Žadovskemu. Kmalu se pokaže, ali je Žadov. odšel na svojo roko ali v soglasju ruske zunanje vlade.

Razkralj Milan je zaukazal preosnovo srbske vojske. Pri vsakem pešpolku se pomnoži število bataljonov za dva, gardni pešpolki se premené v navadne. Bataljoni se bodo zvali po svojih številkah (1—60) in ne več po imenu lastnikom.

Rusija. Car je papežu javil svoje globoko obžalovanje, da ni mogel doseči tega, da bi bil tudi Vatikan zastopan na mirovni konferenciji.

Ruski finančni minister je pričel v uradnem listu objavljati zakonsko osnovo o finančnih reformah, da jo tako popreje poda javni kritiki, predno se prestopi k njeni končni redakciji in razpravi v drž. zboru. — Tako se godi v absolutistični Rusiji; a kako v »prosvetljeni« Evropi?

Car je izbral najstarejšega ruskega diplomata, poslanika v Londonu, Stala, da bode zastopal Rusijo na mirovni konferenciji, ki se sostane v Hagu. Prof. de Martene spremi Stala kot posebni zastopnik za narodno-pravna vprašanja. Konferencija se snide 18. maja t. l.

Nemčija. Nemci, ki toliko radi govoré o svoji domovini kot »das Land der Gottesfurcht und guten Sitte«, pač vsaj sedaj nimajo več prava do tega. V drž. zboru nemškem je bilo predlagano poostrenje kaznij za nenravnost. Prestopki proti nramnosti so se, po izvestju drž. tajnika Nieberdinga, od 1882 pomnožili nad polovino.

Budgetna komisija nemškega drž. zbora je 1. marca rešila budget za vnanje stvari. Drž. tajnik Bülov je k postavki 300.000 marek za nemške šole v inozemstvu izjavil, da se je ta fond za 150.000 marek povišal na prošnje *Nemcev v inozemstvu!* Služi za vzdrževanje nemških šol v tujini.

Italija. Papež Leon XIII je bil hudo obolel ravno v dni, ko je dokončal 89. leto življenja in 21. leto papeževanja; a zdrava, žilasta narava ga je rešila, kljub temu, da sta dva pogumna zdravnik izrezala mu bulo, ki se je bila vnela. Sedaj je papež zopet popolnoma zdrav.

Italija hoče pridobiti tudi nekaj ozemlja na Kitajskem, pred vsem luko (Samnun). Kitajska vlada se nekoliko upira, a ker drži z Italijo Anglija in še kaka druga država, doseže Italija svoj namen.

Turčija. Sultan je izdal irade, ki velewa vsem narodom v cesarstvu, da morajo živeti med sabo v slogi in prijateljstvu. Vsak prestopok proti temu se bo strogo kaznoval. Da se ta irade poročita vsem narodom, so razposlani posebni komisariji, ki se naj osveščajo, da je sultanov nalog izvršen.

Krečanska narodna skupščina je odklonila predlog, da se naj pravoslavje razglasi za državno vero. Mohamed. zastopniki so se ostro protivili temu predlogu. 133 zastopnikov je bilo proti, le 22 zanj. 25 jih ni glasovalo. Načrt ustave je skupščina že sprejela.

Pri sprejemu angleškega poslanika 3. marca je izjavil sultan, da mu je mnogo do prijaznosti z Angleško, ker ste Turčija in Angleška dve največi mohamed. državi, ter da mohamed. v Indiji vedno opominja k zvestobi do kraljice in cesarice Viktorije.

Književnost.

„Hrvatska Matica“ je pričela razpošiljati svoje letošnje knjige: 1. Hoič: Slike iz občega zemljopisa. V. Rusija. 2. Rabar: Povjest najnovijega vremena od 1815—1878 — 3. Lobmayer: Čovjek in njegovo zdravlje. — 4. Nemčić: Izabrana dela. — 5. Sienkiewicz: Pripovijesti. — 6. Kranjčević: Izabrane pjesme. — 7. Tomić: Zmaj od Bosne 2. izdaja. — 8. Mulabdić: Zeleno busenje (povest). — 9. Leskovic: Sjene ljubavi (povest). Devet knjig za 3 gld!

„Povjestničke črtice Kreševa i franjevačkog samostana“. S črtičem in 15 slikami. — Bosenski frančiskan Ig. Strukić je podal s tem delom lep spomenik kulturnega delovanja frančiškanov v Bosni. — Početek tega samostana in cerkve pada v dobo samostalnosti Bosne, med leta 1390—1398. Franjevci so prišli v deželo krog 1235 ter si takoj pridobili ljubezen vladarjev in naroda. — Kreševski samostan je bil po 140 letih razrušen, a 1664 z nova zgrajen. 1765 je pogorel, 1889 se je zgradil nov samostan. Knjiga podaje tudi zgodovino trpljenja redovnikov in kristjanov pod turskim gospodstvom.

Literarni zpravodaj. Nakladatelj J. Otty v Praze. Číslo 1., roč. 1899. Naznanja, da se ponatisnejo v njegovi zalogi spisi Karoline Světle. Zadej navaja veliko število novih izdanj, ki vsa izhajajo pri Ottu.

„Česká Revue“, č. 6., obseza poleg drugega: Aug. Eugen Mužik: Dalibor—Smetana. — J. Máchal: O básnické činnosti F. L. Čelakovského (Pokr.). — J. Kořenský: Na Anatolské dráze VI—X. — Rozhledy: K. Z táboru sociální demokracie o českém státním právu. — Jos. Penížek: Politický přehled: vnitřní za únor. — O české otázce (Fr. hr. Lützov, 19. century).

Nová dráha české politiky. Časová úvaha o dvou větech z ústavy. Napsal dr. J. Slavík (Nakl. dr. Edv. Grégra).

V Clevelandu je začel izhajati list »Narodna Beseda«, — tretji slovenski časopis v Ameriki.

Княгиня Мария Луиза. Slovenski rojak profesor Ant. Bezenšek v Plovdivu je imel ob smrti bolgarske kneginje govor o njej na drž. gimnaziji »Александръ I.« in je ta govor potem priobčil v posebni knjižici, ki ima na čelu podoben pokojnice

Беликорусскія народныя пѣсни; т. IV. А. Соболевскій. V tem zvezku je prva polovina ljubovnih pesnij.

Матеріалы для словаря древне-русского языка по письменнымъ памятникамъ. Т. II. С.-Пб. 1898. To važno delo sestavlja И. Срезневскій.

Къ вопросу о западномъ вліяніи на славянскую и русскую поэзію. И. Соколовъ. Варшава 1898. II. 4 p. 50 коп.

Dr. Milenko Vesnić je napisal v »Revue de Droit international et de legislation comparée« razpravo o mednarodnem pravu južnih Slovanov.

„L'imperatrice dei Balkani.“ zove se Nikoličev prevod »Balkanske carice« črnogorskega kneza Nikole I. Izšel je v Zadru in stoji 4 a pol lire.

Экспериментальная Фонетика. В. Богородицкий, Усовъ. Варшава 1898.

Opomnja upravnništva. S prihodnjo številko se završi prvo četvrtletje naročnine; prosimo vljudno, da ti, ki so plačale za četvrtletje, pravočasno obnové naročnino; ti pa, ki niso še plačali letos, pošljejo naročnino za sedanje in drugo četvrtletje.

Listnica uredništva. Tistim gospodam, kateri so nas prosili knjige na posodo, in katerim jih nismo poslali še doslej, pošljemo jih prav kmalu. — »X. v Ljubljani.« Opozarjate nas, da so poslednje »Novice« priobčile naš posnetek »Narodnost kot pravni pojem«, ne da bi navedle ime našega lista. No »Novice« so si zljajšale prevajanje; one pa se dosledno izogibljejo imenovati »Slov. Svet«, naj bi ga drugače poštevale kakor koli. Sicer so se pa izognule, da bi bile dostavile tudi naše pripomnje k istemu sestavku. V ostalem je bila doslej le »Edinost« toliko vestna, da, kedar je posnela kaj posebnega iz »Sl. Sveta«, ga je vselej tudi navajala. Pri večini drugih slovenskih listov je imenovanje »Sl. Sveta« še vedno — glavni smrtni greh.

Popravki k 4. št. »Sl. Sv.« Urejevalni stavec »Sl. Sv.« je poslal v 4. št. naše čitatelje, menda radi vremena v februarju, že februarja meseca v april, ker jim je namesto 28. febr. še le »30. februarja« podaril to številko. — Tudi Gjalški, hrv. pesnik, je še premlad, in »Zvonimir«, akad. hrv. društvo, je praznovalo 15 letno ne pa 50 letno knjižno delovanje tega hrv. pisatelja.

Upravišтво „Slov. Sveta“

oddaje prejšnje letnike tega lista s poštino vred po 2 gld. 50 kr. Ruski prevod Levstikovega „*Martina Krpana*“ se razpošilja po 15 kr.; „*Rusko pravopisanje za uče se*“ po 10 kr.; „*Naši knjižni grehi*“ po 12 kr.; „*Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen*“ po 55 kr. * * * *

Zboljšano Kneipp-ovo zdravljenje proti glavoboli in izpadanju vlás

dela čudovite uspehe pri nervoznosti, kronični bolocih glave, migreni, nevralgiji in drugih boleznih glave.

Steklenica mazila za vlás gld. 1.—, 2.—, 3.—, z navodom uporabe vred.

P. FRÖTSCHER,
specialist za bolezni vlásov,
Dunaj, XVIII. Theresiengasse.

C. in kr. imetnik privilegij

I. Dunajska votla brusilnica na par za umetno brušenje in britve in zaloga jeklenega blaga

LEOPOLD SCHÄCHTER
Wien I.

Reichsrathsstrasse 9.

Aparati za samobritje se jamljajo, trpežni in dobri.

Zaloga vseh vrst rezil.

Specialiteta:

Noži za radiranje in škarje za podobe v vseh veličinah.

Naročbe v provincijo se brzo izvršujejo.

Razila, poslana za nabrušenje, se obratno izgotavljajo

Potrebno za vsakega trpečega na griži (Bruch).

Tiesel-ovi ces. kral. izključno priv. **pasi od griže,**

zdravniško poskušeni, nedoseženi, naj se nosijo noč in dan.

Po jedni strani gld. 3-50, po obeh straneh gld. 5.

Priznanja od g. dr. Weis-a, emerit. sekundarnega zdravnika I. reda Dunajske občne bolnice, Dunaj.

KAROL TIESEL,
patentni imetnik in proizvoznik.
WIEN,
VII. Westbahnstrasse No. 35.

Wilh. Forster,
gravér.

Adeljé za vse graviranja v zlatu, srebro, žlahtnem kamnu, steklu in kovini. Izdelovanje monogramov, grbov, stanc, šablon, pečatov, pečatnih znamenk, stampilij iz kavčuka in kovin in tipov kavčukovih.

Wien, XIV. 2, Mariahilferstr. 198
k „zlatemu solncu.“

Izdeluje sam znamenja za društva in klube.

Podgane in miši

delajo največo škodo po kleteh in skladiščih.

Najhitreje jih pokenča od mene iznajdena uničevalna pasta, katero more uporabljati povsod vsakdo. Cena pašti pol kilo gld. 1-50. Izgotavljam tudi najnovjši, od občinstva kot najbolj priznan mehaničen skopec za podgane in miši, kateri prekasa vse dosedanje iznajdbe v tej stroki. Moreš jih s tem skopcem vloviti 15 do 20, ne da bi ga napravljal na novo. Cena skopca za podgane gld. 4.—, za miši gld. 1-80 do 2-60. — Skopeci za štoklje gld. 1-20. Prodajalcem odstotke.

Prodaje in izdeluje

L. Pösch,
Spengelmester.

Wien, XVII. Bez. Blumengasse 60.

Izdeluje akvarije na steno, na mizo, kabine za kopanje ptic, svetilnice ročne, stenske, za voze in groba.

Temnih sob in prostorov ne več!

Reflektorji za dnevno svetlobo

od

Josipa Striebl-a,
II., Scholzgasse 6. Wien.
Cene:

V cenah je vključeno tudi postavljenje s skladišča: Dunaj.

Izredne veličine po specialnem tarifu.

Olepšave posebe se rabijo po velikosti bronsovane ali pozlačene.

Nr.	Daljšina Širina		gl. d. v.	Krone
	Centimeter			
1	80	40	12	24
2	80	55	14	28
3	80	65	16	32
4	80	80	20	40
5	100	65	20	40
6	125	80	25	50
7	125	100	28	56

Osnovano 1872.

Senzacionalna iznajdba.

Ces. in kralj. izključ. privilegij.

Radikalni pomoček proti potu nóg dobi vsak, ki trpi na tem, le z nošo črevljev za pot, katero sem iznašel sam, kateri so in kralj. patentom odlikovani in varovani, in kateri se izdelani s impregnovanim vdelanjem usnjastih podplatov; ti črevlji imajo lastnost, da do cela in za vselej odstranjajo sitni pot na nogah, nastajajoča vnetja in najhujše ozebke in kurja očesa.

Naročbe od zunaj se izvršujejo v 14 dneh proti poštenu povzetju. Ilustrovane prospekte z navodom, da vzameš mero sam, gratis in franko.

Jos. Hanzlik, Wien, XIII., Weisgasse Nr. 2.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravišтво. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.